

Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародної електронної комерції та готельно-ресторанної справи

ДО ЗАХИСТУ

завідувачка кафедри міжнародної
електронної комерції та готельно-
ресторанної справи
доц. Данько Н. І.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА НА ТЕМУ:

**«ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У
РОБОТУ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ»**

Виконала:
студентка 4 курсу, групи УГР-41
спеціальності 241 Готельно-ресторанна
справа ОПП «Готельно-ресторанна справа»
Кочкіна Поліна Владиславівна

Керівник:
к.п.н., доц. Парфіненко Т.О.

Рецензент:

Підсумкова оцінка:

за шкалою ЗВО: _____

кількість балів: _____

Голова Екзаменаційної комісії

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Харків – 2023 рік

Міністерство освіти і науки України
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.Н. КАРАЗІНА

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедри міжнародної електронної комерції та готельно-ресторанної
справи

ЗАВДАННЯ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Студентки Кочкіної Поліни Владиславівни

Курсу IV групи УРГ-41

Тема кваліфікаційної роботи: «Перспективи впровадження екологічного менеджменту у роботу готельних підприємств України»

затверджена наказом від 24.03.2023 року № 4002-5/591

Графік виконання робіт:

Назва розділів роботи	Дата закінчення	Відмітка про виконання (підпис керівника)
Теоретичні основи дослідження діяльності готельних підприємств на засадах екологічного менеджменту	1.05.2023	
Аналіз перспектив впровадження системи екологічного менеджменту в організацію роботи готельних підприємств України	1.06.2023	
Визначення та розробка шляхів вдосконалення екологічного менеджменту на готельних підприємствах	5.06.2023	

Термін подання роботи на кафедру 25.05.2023

Термін та результати попереднього захисту (допуск/ недопуск до захисту, ступінь готовності роботи у відсотках) 15-22.05.2023

КЕРІВНИК РОБОТИ:

к.п.н., доц. ПАРФІНЕНКО Т.О.

Дата видачі завдання: 12.01.2023 р.

Завдання прийняте до виконання

КОЧКІНОЮ П.В.

Завідувачка кафедри

міжнародної електронної комерції

та готельно-ресторанної справи,

к.е.н., доц. ДАНЬКО Н.І.

АНОТАЦІЯ

Кочкіна П.В. Перспективи впровадження екологічного менеджменту у роботу готельних підприємств України

Роботу присвячено дослідженню особливостям та перспективам впровадження екологічного менеджменту у роботу готельних підприємств України. Висвітлено теоретичні основи дослідження діяльності готельних підприємств на засадах екологічного менеджменту. Проаналізовано перспективи впровадження екологічного менеджменту. Розроблено практичні рекомендації щодо впровадження екологічного менеджменту у діяльність готельних підприємств.

ANNOTATION

Kochkina P.V. Prospects for the implementation of environmental management in the work of hotel enterprises of Ukraine.

The work is devoted to the study of the features and prospects of the implementation of environmental management in the work of hotel enterprises of Ukraine. The theoretical foundations of the study of the activities of hotel enterprises based on the principles of environmental management are highlighted. The prospects for the introduction of environmental management are analyzed. Practical recommendations on the implementation of environmental management in the activities of hotel enterprises have been developed.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ ЕКОЛОГІЧНОГО- МЕНЕДЖМЕНТУ.....	9
1.1. Особливості організації діяльності готельних підприємств.....	9
1.2. Сертифікація готельних підприємств у системі екологічного менеджменту.....	11
1.3. Світова практика впровадження екологічного менеджменту у діяльність готельних підприємств.....	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПЕРСПЕКТИВ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ОРГАНІЗАЦІЮ РОБОТИ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ.....	22
2.1. Сучасний стан та основні показники системи екологічного менеджменту на підприємствах готельного господарства	22
2.2. Аналіз екологічної політики готельних підприємств України.....	30
РОЗДІЛ 3. ВИЗНАЧЕННЯ ТА РОЗРОБКА ШЛЯХІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	47
3.1. Визначення шляхів удосконалення екологічного менеджменту на готельних підприємствах.....	47
3.2. Розробка пропозицій щодо впровадження екологічного менеджменту у діяльність готельних підприємств.....	49
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТКИ.....	72

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми та її актуальність. Сьогодні сфера гостинності є однією з найбільш потужніших секторів економіки. Розвиток готельного бізнесу сприяє збільшенню доходів, створенню робочих місць, покращенню інфраструктури та соціально-економічної сфери у різних країнах світу. Але незважаючи на всі переваги, функціонування готельних підприємства є ресурсовитратних і відходоємних. Готельний бізнес є також виробником 1% глобальних викидів вуглецю і цей показник може збільшуватися, в залежності від зростання туристичних потоків [33].

Водночас, все більше споживачів готельних послуг віддають перевагу установам, які застосовують заходи щодо зменшення навантаження на навколишнє середовище та дотримуються принципів збереження та ефективного використання природних ресурсів. Згідно з дослідженням, проведеним у 2021 році 81% мандрівників вказали, що планують обрати екологічний варіант житла в наступному році. За останні 6 років, протягом яких проводилося опитування, частка мандрівників, які налаштовані на екологію, стабільно зростає; на рік раніше, у 2020, Booking.com провів опитування, яке виявило, що 53% респондентів хочуть подорожувати більш екологічно, коли вони вирушать у майбутні подорожі [44].

Зростаючий інтерес до безпечного довкілля для туризму підштовхує готельєрів до впровадження екологічного менеджменту у систему загального управління підприємствами. Крім того, в умовах жорсткої конкуренції, реалізація екологічного менеджменту готельними підприємствами може розглядатися з одного боку, як система заходів спрямованих на зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, а з іншого, як додаткова перевага, яка дозволяє виділитися на ринку сфери послуг і зробити готельний бренд більш привабливим для споживачів сфери послуг. Відповідно до цього, вважаємо, що обрана тема дипломної роботи «Перспективи

впровадження екологічного менеджменту у роботу готельних підприємств України» є актуальним науковим дослідженням.

Чимало науковців, як вітчизняних, так і зарубіжних займалися вивченням вказаних проблем, зокрема, вони висвітлені у працях: Абрамової А. Г., Мирошник Ю. А., Бабчинської О.І., Баєва В. В., Гагач В. В., Дейч М. Є., Harvey, G., Williams, K., & Probert, J. M., Lenzen, Y.-Y. Sun, F. Faturay, Y.-P. Ting, A. Geschke, A. Mali.

Предмет дослідження – сучасний стан, проблеми та особливості впровадження екологічного менеджменту в діяльність готельних підприємств.

Об'єкт дослідження – управління закладами готельного господарства на засадах екологічного менеджменту як інноваційного підходу, спрямованого на зменшення тиску на навколишнє середовище та підвищення привабливості підприємств гостинності.

Ступінь вивченості проблеми. Незважаючи на широке коло публікацій та досліджень щодо проблем управління еко-готелями, перспективи впровадження екологічного менеджменту у діяльність готельних підприємств України залишаються недостатньо вивченими. Тому, вважаємо, що дане дослідження має практичну цінність та слугуватиме суттєвим доповненням до основних положень щодо екологічного розвитку готельних підприємств України.

Мета роботи – розробка пропозицій щодо впровадження системи екологічного менеджменту як напрямку підвищення конкурентоспроможності готельних підприємств.

Завдання дослідження:

- з'ясувати особливості діяльності готельних підприємств на засадах екологічного менеджменту;
- визначити сучасний стан та основні показники реалізації екологічного менеджменту на підприємствах готельного господарства;
- проаналізувати екологічну політику готельних підприємств;

- розробити пропозиції щодо впровадження екологічного менеджменту у діяльність готельних підприємств.

Методи дослідження. У роботі автором були використані теоретичні та емпіричні методи дослідження: спостереження, вимірювання, порівняння, опис, методи аналізу та синтезу.

Опис джерел інформації. Інформаційною основою дослідження стали концепції, викладені в сучасних наукових дослідженнях; матеріали науково-практичних конференцій, звіти компаній, що займаються оцінкою якості послуг у готельній галузі України та зарубіжних країн, а також законодавчі акти державних органів управління.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків; містить 55 сторінок тексту, 12 рисунків, 2 таблиць, 14 додатків. Список джерел включає 75 найменувань літератури, 67 електронних публікацій, 8 фондових матеріалів.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ ЕКОЛОГІЧНОГО-МЕНЕДЖМЕНТУ

1.1. Особливості організації діяльності готельних підприємств

Важливим видом діяльності у туристичній сфері є функціонування готельних підприємств. Основною метою готельних підприємств є надання послуг гостинності та організація короткострокового проживання у засобах розміщення різного класу.

Організація діяльності готельних підприємств - це багатокomпонентна складна мережа процесів, що містить структурні складові та визначає суть діяльності готельних підприємств.

На нашу думку, організація діяльності готельних підприємств розпочинається з ідеї, потім бізнес-плану до ідеї, залучення інвестування, обрання організаційно-правової форми діяльності згідно цивільного законодавства України [21], системи оподаткування згідно податкового законодавства України [15], реєстрації готельного підприємства згідно з чинним законодавством [16], отримання необхідних дозволів та ліцензій [17], додатковими компонентами є обрання приміщення чи комплексу приміщень або будівництво таких приміщень тощо.

До самих же особливостей організації діяльності готельних підприємств належать такі структурні складові [42].

Глобальний готельний менеджмент. Зображує управління міжнародною гостинністю, переваги глобалізації, типи глобальних постачальників гостинності та вплив міжнародних подорожей і туризму на індустрію гостинності.

Стратегічне управління готелями та житлом. Ознайомлюється з процесом стратегічного управління, включаючи типи планування, інструменти прийняття рішень, SWOT-аналіз, пов'язаний з гостинністю, сканування PEST та спільне вирівнювання в стратегічному управлінні гостинністю.

Операційний менеджмент готелю. Включає основи операційного менеджменту, оперативні питання та організаційну структуру в готельному бізнесі.

Відділ номерів у готелі. Організовує поділ номерів у готелі, включаючи фронт-офіс і стійку реєстрації, нічні перевірки, прибирання в готелі, управління відходами та послуги у формі в гостинності.

Фінанси та бухгалтерський облік готелю. Охоплює управлінський та фінансовий облік в індустрії гостинності, бюджетування капіталу, бізнес-прогнозування, фінансову звітність та електронну комерцію в індустрії гостинності.

Управління доходами для готелів. Вивчає основи управління доходами, отримання та оптимізації доходів, ціноутворення в готельних номерах, надмірне бронювання готелів і те, як розрахувати дохід від продажів.

Відділ продажів і маркетингу готелю. Визначає та обговорює маркетинг індустрії гостинності, маркетинг послуг, стратегію продажів, послугу як продукт, як розрахувати частку ринку готелю та зв'язок між технологіями та маркетингом гостинності.

Управління персоналом для гостинності. Пояснює управління та планування людськими ресурсами, загальні показники людських ресурсів, структуру робочих місць у сфері людських ресурсів та права працівників; описує етику, інтрапренерство та індивідуальну та командну динаміку.

Безпека готелю. Включає запобігання злочинності, кібербезпеку, управління ризиками, вплив тероризму на подорожі та туризм, а також способи розроблення аварійних і безпечних процедур у готелі.

Обслуговування клієнтів Hotel & Lodging. Пояснює обслуговування клієнтів, задоволеність гостей, утримання клієнтів, скарги на обслуговування клієнтів, різноманітність і вимоги гостей у бізнесі гостинності.

Продукти харчування та напої в готелі та розміщенні. Описує організаційну структуру ресторану, організаційні схеми, операційні витрати та ресторанне обслуговування в готельній індустрії. Обговорюється повний цикл

планування заходів, наприклад, як відповідально подавати та продавати алкоголь, а також вимоги до персоналу, який займається обробкою їжі.

Водночас, ефективність діяльності готельного підприємства визначається не тільки його структурою, системою керівництва, характером комунікацій, але і його корпоративною культурою, забезпеченою наявністю розроблених у готельному підприємстві корпоративних стандартів та регламентів у галузі управління персоналом. Стандартизація та регламентація у сфері готельного сервісу - це діяльність, спрямована на розробку та встановлення вимог, норм, правил, характеристик як обов'язкових для виконання, так і рекомендованих, що забезпечує право споживача на придбання послуг належної якості за прийнятну ціну, а також право на безпеку та комфортність праці.

Таким чином, організація діяльності готельних підприємств дуже багатопланова, це складний юридичний процес, постійно виникають нові, дедалі оригінальніші її форми, зростає прагнення все більш повному задоволенню найрізноманітніших потреб клієнтів.

1.2. Сертифікація готельних підприємств у системі екологічного менеджменту

Обов'язковою умовою для присвоєння готелю статусу «екологічний» є сертифікація незалежною третьою стороною або державою, на території якої він знаходиться [13, с. 322].

Перш ніж перейти до розкриття екологічної сертифікації готельних підприємств, необхідно визначити поняття «екологічний менеджмент».

Багато вітчизняних (Лук'янова О. М., Баєв В. В., Гагач В. В., Бабчинська О.І.) та зарубіжних вчених (Harvey, G., Williams, K., & Probert, J., J. Chou, M. Lenzen, Y.-Y. Sun, F. Faturay, Y.-P. Ting, A. Geschke, A. Mali) дотримуються наукової концепції визначення екологічного менеджменту як сукупності принципів, форм, методів, прийомів та засобів управління виробництвом та персоналом з метою досягнення економічної ефективності виробництва та екологічної цілісності у контексті вимог сталого розвитку. Згідно з наведеним

визначенням, екологічний менеджмент можна визначити як комплекс заходів, що охоплюють управління ресурсами, виробничими процесами та продукцією та спрямовані на зменшення негативних впливів виробничої діяльності на навколишнє середовище та підвищення ефективності роботи підприємства. Одним із головних елементів ефективно функціонуючої системи екологічного менеджменту є аналіз проведеної та планування майбутньої діяльності [10, с.5; 7, с. 90; 4, с. 859].

Екологічний менеджмент можна також визначити як структуру, яка допомагає організації досягати своїх екологічних цілей шляхом послідовного перегляду, оцінювання та покращення екологічних показників. Припускається, що цей послідовний огляд і оцінка виявлять можливості для покращення та впровадження екологічних показників організації. Сам екологічний менеджмент не диктує рівень екологічної ефективності, якого необхідно досягти; екологічний менеджмент кожної організації адаптований до її власних індивідуальних цілей і завдань [50].

Філософія екологічного менеджменту готелю представлена у додатку А.

Таким чином, екологічний менеджмент можна також визначити як структуру, яка допомагає організації досягати своїх екологічних цілей шляхом послідовного перегляду, оцінювання та покращення екологічних показників. Припускається, що цей послідовний огляд і оцінка виявлять можливості для покращення та впровадження екологічних показників організації.

У свою чергу, екологічна сертифікація являє собою особливу систему екомаркування для підприємств готельного господарства. Еко-маркування об'єкта готельної сфери, часто вказує на відданість його менеджменту цінностям охорони навколишнього середовища та підвищує його привабливість для потенційних клієнтів. Водночас, варто вказати, що на даний момент єдиного глобального стандарту екологічної сертифікації поки не розроблено, і на сьогоднішній день існує безліч різноманітних міжнародних систем і структур перевірки екологічної відповідності.

Існуючі в даний час екологічні сертифікації прийнято класифікувати за такими ознаками:

1. Територія охоплення: міжнародні (ISO 14001, EMAS) [71; 72]; національні («ANAB» у ЄС) [66]; регіональні («Blue Angel» у Німеччині) [67].
2. Об'єкт сертифікації: сертифікація товарів («ANAB» в ЄС) [66]; сертифікація послуг (Green Globe, Blue Flag) [37]; змішані (товарів та послуг) (ISO 14001).

Основою для сучасних систем сертифікації є стандарт управління природокористуванням ISO 14001 (EMS) [71], який був прийнятий Міжнародною асоціацією зі стандартизації (ISO) у 1991 році.

На додаток до ISO 14001 у деяких країнах були створені власні стандарти, наприклад, у Великобританії — BS 7750 Specification for Environmental Management Systems [65], Канаді — CAN/CSA Z750-94: Guidelines for an Environmental Management System [26], у Європейському Союзі - EMAS Home [35].

На міжнародний готельний ринок вийшла міжнародна програма добровільної екологічної сертифікації готельних підприємств «Green Key», яка є одним із 5 проектів міжнародної недержавної незалежної організації «Foundation for Environmental Education».

Міжнародна екологічна програма «Green Key» («Зелений ключ») є частиною Foundation for Environmental Education (Міжнародної організації з екологічної освіти). Знак «Green Key» присвоюється з 1994 року закладам сфери готельного бізнесу терміном на 1 рік. Екомаркування даної організації станом на початок 2020 року присвоєно понад 3200 готелям та іншим закладам сфери гостинності у 65 країнах світу [14].

Дислокація готелів, що мають маркування «Green key» наведена у додатку Б.

Відповідно до цієї програми оцінка екологічної діяльності підприємств готельної сфери базується на 12 основних і 60 другорядних критеріях, розроблених міжнародним комітетом, і включає екологічний менеджмент,

моніторинг споживання води та енергії, поводження з відходами, підвищення екологічної обізнаності.

Система екологічної сертифікації в Україні почала розвиватися недавно. У першу чергу це пов'язано з підписанням Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, але ще до цієї події Україна вже мала досвід у впровадженні та популяризації екосертифікації. Україна першою на пострадянському просторі почала розвивати систему екологічної сертифікації та маркування, керуючись міжнародними стандартами серії ISO 14000 та увійшла до складу Global Ecolabelling Network та гармонізувала 43 екологічні стандарти на товари по послуги [11, с. 150].

В Україні знаком «Green Key» відзначені 7 готелів, наведені у Додатку В. [1, с.36].

Таким чином, готельні підприємства зі знаком «еко-сертифікат» були сертифіковані акредитованою незалежною організацією на відповідність певним стандартам. Процес сертифікації допоможе готелям визначити та застосувати шляхи покращення свого впливу за низкою критеріїв стійкості.

1.3. Світова практика впровадження екологічного менеджменту у діяльність готельних підприємств

У міжнародній практиці закріпилася система ефективного управління та зниження екологічного навантаження за допомогою методики, яку можна назвати методикою шести «R»:

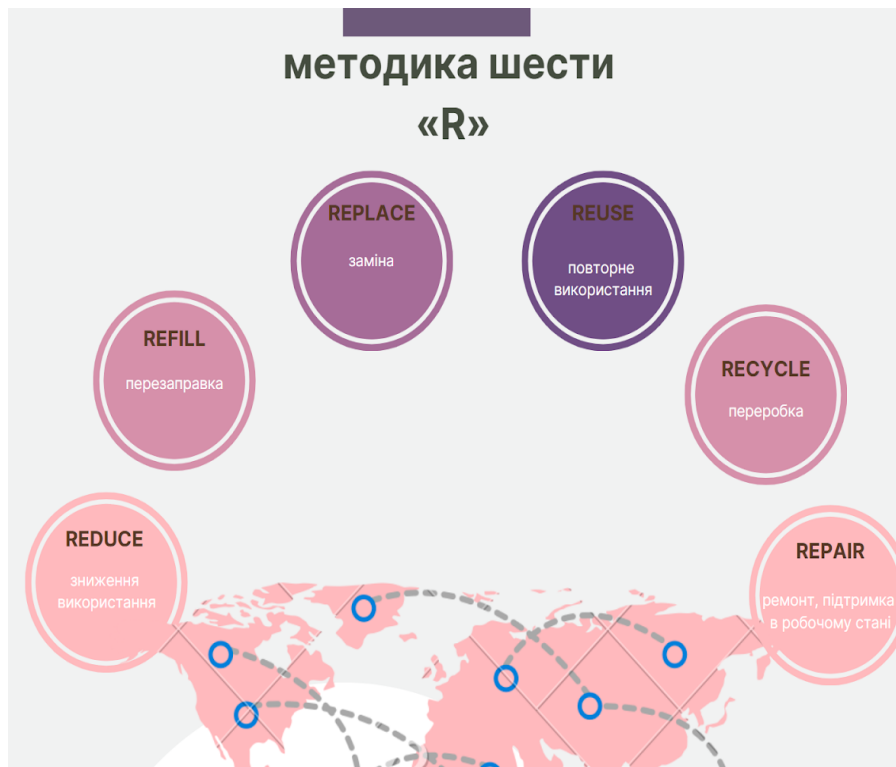

Рис. 1.1. Методика шести «R» (складено автором на основі проаналізованої інформації).

Світова практика впровадження екологічного менеджменту у діяльність готельних підприємств свідчить, що основними методами ведення екологічно розумної та бережної діяльності готельних підприємств є як мінімізація споживання ресурсів, так і повторне, більш дбайливе, їх використання, перехід на більш чисті технології будівництва, на екологічно безпечні витратні матеріали, зменшення обсягів сміття та відходів, їх переробки та безпечного зберігання. У деяких країнах в останнє десятиліття екологізація готелів перетворилася на концепцію їх діяльності, започаткувавши створення так званих еко-готелів, як сучасного напрямку інновацій у сфері готельного бізнесу.

Найбільш передовими у цьому відношенні країнами можуть вважатися Сполучені Штати Америки, Канада, Німеччина, Великобританія, країни Скандинавії, Бенілюксу, Франція, Швейцарія, а також частково і країни Східної Азії: Південна Корея, Сінгапур, Японія. Це держави з розвиненим виробництвом і високим споживанням, які протягом досить тривалого часу спостерігають за наслідками впливу людини на навколишнє середовище, а

також мають досить розвинену наукову і матеріально-технічну базу для досліджень і впровадження екологічних інновацій.

Відповідно до Global Sustainable Travel Report, опублікованого Bookings.com, 65% мандрівників по всьому світу висловили свої наміри зупинитися в екологічно чистих помешканнях, а 34% зупинялися в одному або більше минулого року [30].

У відповідь на зростання очікувань цих екологічно свідомих споживачів щодо «зеленого житла» готельні компанії активно запровадили екологічно чисті практики [47; 62].

Для розуміння конкретної методології впровадження екологічного менеджменту у діяльність готельних підприємств потрібно розглянути діяльність низки готельних мереж і незалежних готелів, які по-справжньому інноваційно і різнобічно підходять до цієї теми. Насправді вже значна кількість підприємств гостинності у світі використовує ті чи інші елементи екологічної оптимізації, як мінімум, пов'язані з скороченням енергоспоживання. Однак, варто відзначити ряд компаній, що по-справжньому послідовно і масштабно реалізують свою екологічну політику.

Наприклад, Accor Hotels найбільший міжнародний готельний оператор. Компанія заснована у 1967 році зі штаб-квартирою у передмісті Парижа Еврі. Група Accor об'єднує понад 5000 готелів та 10 000 ресторанів, кафе та барів у 110 країнах світу. Екологічна мета Accor Hotels полягає в тому, щоб забезпечити позитивну та сталу гостинність і відповідально розвиватися, щоб створити спільну цінність для всіх людей, таким чином ставши світовим стандартом у готельній індустрії [74].

Зокрема, Accor Hotels розробив свою екологічну програму «Планета 21», яка передбачає зменшення витрат води, енергії та харчових відходів шляхом інновацій у своїх будівлях і партнерів, а також у співпраці з місцевими громадами.

На сайті Accor Hotels ми наглядно бачимо серйозне ставлення до своєї мети та цілей власників готельної мережі, наведене у Додатку Г [22].

Екологічність червоною ниткою проходить через усю діяльність Assor Hotels, що відображено на малюнку нижче [22].

Рис.1.2. Екологічність діяльності Assor Hotel [22].

Себастьян Базен, Голова та генеральний директор Assor, зазначає нові цілі готельної мережі так: «Давайте відкривати нові шляхи, де б ми не були, рухаючи зміни до позитивної гостинності. Відкривати нові землі означає бути піонером, впроваджувати інновації та діяти як лідер».

У 1994 р. Assor Hotels став першим готельним бізнесом, що створив відділ екології.

У 2015: Assor Hotels став першим готельним бізнесом, що схвалив нефінансове рішення на щорічних загальних зборах, яке зобов'язалося висадити 10 мільйонів дерев до 2021 року.

У ядро філософії компанії покладені не лише цілі, а й зобов'язання, зазначені у Додатку Д [22].

Готельна мережа La Meridien (бренд компанії Marriott International), що складається з сотні готелів, розташованих у п'ятдесяти країнах світу, протягом останніх десяти років послідовно втілювала програму скорочення витрат електрики та води на 30% та 20% відповідно.

Крім цього, у готельних підприємствах мережі, що безпосередньо стикаються з дикою природою, практикується використання при будівництві та оздобленні готелів натуральні матеріали. Так само ведеться постійна просвітницька діяльність серед співробітників і гостей готелів мережі, спрямована на ідею збереження локального природного балансу,

недоторканності флори, фауни і ландшафту, розумного ставлення до використання ресурсів, мінімізації впливу на навколишнє середовище. Декількома підприємствами мережі на території США отримані сертифікати екологічної відповідності в енергоефективності - LEED [49].

У свою чергу, Marriott International встановив такі екологічні цілі: зменшити вплив на навколишнє середовище на 15%/ 30%*/ 45%/50% у всьому портфоліо до 2025 року (від базового рівня 2016 року; для води/вуглецю/відходів/харчових відходів), наведені у Додатку Е [Підтримуйте].

Зі звіту за 2021 рік (порівняно з базовим рівнем 2016 року) Marriott International встановив такі показники: зменшено інтенсивність води на 4,7%; знизив інтенсивність вуглецю на 25,6%. Завдяки використанню найпростішого методу - розміщення в номерах карток із закликом до гостей повторного використання постільної білизни та рушників, мережа Marriott скоротила свої експлуатаційні витрати на гаряче водопостачання та каналізацію майже на 20%.

Також Marriott навчає своїх співробітників і клієнтів зберігати ресурси і використовує інструмент аудиту – Energy and Environmental Action (EEAP), через який планує переконатися, що його об'єкти досягають цілей щодо скорочення споживання енергії та води [45].

Триває розгортання заміни крихітних одноразових туалетних пляшечок із шампунем, кондиціонером і гелем для ванн у душових кімнатах на більші пляшечки з насосом. Очікується, що розширена програма Marriott для житлових будинків, яка буде повністю запроваджена в усьому світі, запобіжить щорічному викиданню близько 500 мільйонів крихітних одноразових туалетних пляшечок на звалища. Понад 1200 готелів у США та Канаді використовують My Digital Office, хмарне рішення для керування документами, щоб усунути використання паперу для процесів звітності готелів, запобігаючи вирубці понад 8000 дерев для виробництва паперу в 2021 році [18].

Практично перевірено, що встановивши до сотні сонячних батарей як електрогенеруючих, так і використовуючих тепло сонця для нагріву води, можна без втрат в якості обслуговування і комфорту заощадити майже

половину електроенергії і третину об'єму води, що витрачається. При цьому будівля зазнає мінімальної реконструкції. Так, використання сонячної енергії швейцарським готелем Muottas Muragl дозволяє знизити споживання електроенергії на 64%, забезпечуючи велику частину потреби підприємства в електриці [73].

Прикладом нестандартного і багато в чому унікального підходу енергозбереження може служити досвід повністю єгипетського готелю Adrere Amellal, який розташований в пустелі Сахара, що повністю відмовився від використання електрики на користь свічок і природного світла небесних тіл. Всім мешканцям цього готелю видаються при заселенні одяг з натуральних матеріалів, продукти, що вживаються в їжу, вирощуються на фермі і в садах при готелі.

Готель має: гнучкі обідні зони: залежно від переважного вітру та настрою вечерю тут щовечора подають в іншій частині будинку, внутрішньому дворику чи кімнаті грот; басейн з природного джерела: басейн у тіні великого пальмового гаю витікає з природного джерела; органічні сади: Adrère Amellal прагне використовувати автентичні інгредієнти. Усі фрукти та овочі походять із власних садів, з любов'ю та без пестицидів, м'ясо та птиця від місцевих фермерів, а весь хліб і тістечка випікаються вдома [68].

Керівництво англійського столичного готелю «Cavendish» надає безкоштовне паркування для гостей, які приїхали в готель на велосипедах, а відвідувачі, що користуються видами транспорту, що не забруднюють довкілля, отримують 50% знижку на всі послуги готелю. Важливим інструментом успішного екологічного маркетингу є співпраця з різними принципами екологічного розвитку, яких дотримуються будівельні компанії, ресторани, транспортні компанії [26].

Логічно завершеною концепцією впровадження екологічного менеджменту відрізняється готель LagunaLodge (Коста-Ріка), який потреби в споживанні електрики повністю забезпечує енергію від сонячних батарей, вода використовується виключно дощова, а сама будівля і його інтер'єр повністю

складаються з матеріалів природного походження (глина, натуральна деревина, вулканічний камінь) [48].

Отже, попередні дослідження показали, що ефективне управління екологічними показниками готелю може значно знизити споживання енергії та експлуатаційні витрати, створити екологічно чисту атмосферу для клієнтів і персоналу, і в кінцевому підсумку підвищити сприятливий імідж бренду для компанії, щоб отримати конкурентні переваги.

Таким чином, можемо дійти до висновку, що велика кількість іноземних готельних мереж та готельних підприємств запроваджують екологічну концепцію діяльності, розробляючи різні інноваційні проекти економії ресурсів та охорони навколишнього середовища.

Висновки до розділу 1.

Отже, можна дійти висновку, що організація діяльності готельних підприємств - це багатокомпонентна складна мережа процесів, що містить структурні складові та визначає суть діяльності готельних підприємств.

Індустрія готельного бізнесу перебуває у стадії становлення та популяризації напряму екологічного менеджменту - набору процесів і практик, які дозволяють готельним підприємствам зменшити свій вплив на навколишнє середовище та підвищити свою операційну ефективність.

У цей же час вже існує успішний досвід функціонування на національних ринках багатьох країн світу екологічного менеджменту, що служить поштовхом до подальшого розвитку цього напряму в світовому масштабі. Крім цього відзначається зростання екологічної культури споживачів, які готові доплачувати за екологічно чистий продукт, піклуючись як про себе, так і природні екосистеми, усвідомлюючи шкоду природному середовищу, що завдається сучасним технологічним суспільством.

Оскільки індустрія готельних підприємств безпосередньо сприяє екологічним проблемам щодо води, енергії та відходів, збереження навколишнього середовища залишається критичним питанням у даній індустрії. Значною мірою спонукаючи глобальну обізнаність споживачів, індустрія гостинності почала інтегрувати екологічні стратегії у свій проект, будівництво та повсякденну діяльність.

Таким чином, включення екологічних аспектів у розвиток готельних підприємств пов'язано відразу з кількома тенденціями. З однієї сторони спостерігається збільшення вимогливості клієнтів до сервісу. Туристи з кожним роком все більше збільшують свої знання про навколишнє середовище, робота про яку стала модним трендом.

З іншої сторони підприємці усвідомлюють, що екологічні питання можуть забезпечити конкурентну перевагу на ринку послуг. Впровадження ресурсозберігаючих технологій дозволяє знизити витрати і, відповідно, збільшити прибуток готельних підприємств.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПЕРСПЕКТИВ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ОРГАНІЗАЦІЮ РОБОТИ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

2.1. Сучасний стан та основні показники розвитку екологічного менеджменту на підприємствах готельного господарства

Сьогодні багато Європейських країн активно реалізують принципи сталості у готельній індустрії і вважають, що екологічна спрямованість надасть готелям більшої привабливості та конкурентоспроможності. У той же час, Україна є частиною європейською спільноти і постійно приймає іноземних гостей, які при виборі місця тимчасового перебування часто віддають перевагу еко-орієнтованим готелям.

Зараз в Україні чимало засобів розміщення, які позиціонують себе на ринку готельних послуг як екоготелі, хоча частіше це є рекламний хід, ніж реальні дії. Проблема в тому, що українські готельєри не прагнуть виконувати всі вимоги для отримання екосертифікату, не дивлячись на наявність сприятливих умов та природних ресурсів для створення еко готелів.

Для сертифікації екоготелю було обрано європейську програму Green Key, згідно якою готель може отримати еколейбл засобу розміщення, дотримуючись низки критеріїв. Будь-який засіб розміщення може стати «екологічним» при дотриманні певних критеріїв. Проте, аналіз еко-готелів засвідчив, що, як правило, це готелі з високою категорією (табл. 2.1) [8, 31, 52, 54, 56, 61]. Це можна пояснити тим, що впровадження сучасних технологій з метою екологізації готелю призводить до суттєвих витрат ще на етапі будівництва, тому ціна за номери більшою ніж у традиційних.

Назва	Категорія
Radisson Blu Resort, Буковель	5 зірок
Ecohouse Hotel Gallera, м. Київ	5 зірок
Maison Blanche, с. Митниця, Васильківського району Київської області	4 зірки

Park Inn by Radisson Kyiv, м. Київ	4 зірки
Troyitska Radisson Blu Hotel, м. Київ	5 зірок
InterContinental, м. Київ	5 зірок
Premier Hotel Dnister	4 зірки

Таблиця 2.1. Категорії досліджуваних готелів.

На даний момент розроблено набір із 13 категорій і 130 критеріїв, які застосовуються як базові критерії для всіх країн [38]:

Рис.2.2. Критерії для отримання сертифікату Green Key.

- залучення персоналу;
- екологічний менеджмент;
- інформування гостей;
- водозбереження;
- енергозбереження;
- прибирання та прання;
- їжа та напої;

- відходи;
- адміністрація;
- внутрішнє середовище;
- зелені зони;
- зелені заходи;
- корпоративна соціальна відповідальність.

Для отримання сертифікату Green Key, готель має пройти три підготовчі етапи:

1. Надсилання документів на заявку.
2. Отримання аудитів на місці.
3. Рішення незалежної організації (перевірка третьою стороною).

1. Документи заявки.

Перед першим присудженням сертифікату готельне підприємство надсилає заповнену форму заявки та всі необхідні додаткові документи.

Перед наступним присудженням сертифікату готельне підприємство надсилає оновлення матеріалів заявки.

2. Аудити.

- Аудити на місцях готельного підприємства проводяться як мінімум у 1 рік (до отримання сертифікату), у 2 рік і після цього кожний третій рік.

- Виїзні перевірки (оцінка документів) проводяться в роки без виїзних перевірок.

3. Прийняття рішень.

- у країнах із національною програмою «Зелений ключ» рішення щодо сертифікації «Зеленого ключа» приймає незалежний аудитор або національне журі.

- у країнах, де немає національної програми «Зелений ключ», рішення щодо сертифікації «Зеленого ключа» приймає незалежний аудитор або міжнародне журі.

Загальний процес подання заявки складається з таких етапів.

Процедура подання заявки для нових заявників:

1. Готельне підприємство зв'язується з представником Green Key у відповідній країні.
2. Green Key повідомляє про процедури подання заявки та документи, які необхідно подати.
3. Готельне підприємство надсилає заповнену анкету (включаючи додаткові документи) та сплачує внесок за участь.
4. Готельне підприємство проходить аудит на місці підготовленим аудитором Green Key (або виїзний аудит у формі перевірки документів).
5. Заявка та звіт про аудит подаються Національному чи Міжнародному журі для прийняття рішення щодо сертифікації (або рішення приймається незалежним аудитором).
6. У разі затвердження сертифіковане готельне підприємство отримує табличку та сертифікат (додатково можна придбати прапорець із зеленим ключем).

Сертифікат Green Key діє протягом 12 місяців, тому його потрібно оновлювати щорічно [25].

У свою чергу, найпоширеніші екологічні практики, які впроваджуються в індустрії готельних підприємств для відповідності критеріям екологічного менеджменту, що базуються на критеріях організації Green Key наступні.

1. «Навчання персоналу». Управління персоналом має визначальну роль у організації «зеленої» спрямованості готелю [55], оскільки саме він відображає культуру, стратегію, структуру та політику підприємства. У формуванні відповідності персоналу принципам екологічного менеджменту велике значення відводиться відділу кадрів, який відповідає за освіченість персоналу щодо досягнення цілей і завдань сталого розвитку.

2. «Відповідальне ставлення ТОП-менеджерів». Загальновідомо, що підтримка екологічних питань з боку вищого керівництва призводить до позитивного сприйняття екологічних практик серед співробітників, що, у свою чергу, призводить до стійких екологічних показників.

Завдяки позиційному впливу керівників вищої ланки в корпоративній

ієрархії команда вищого керівництва є, мабуть, одним із найцінніших ресурсів готелю, як і ймовірні наслідки, що випливають із їхньої відданості конкретним цілям [38].

Так, прикладом відповідального ставлення ТОП-менеджерів є діяльність Radisson Hotel Group, у якій Топ-менеджмент готелю має стратегію прискорення уваги до ключових тем сталого розвитку, щоб стати трансформованою галуззю, зосередженою на сталому розвитку. Зокрема, у заявах Генерального директора мережі з року в рік вказується на необхідності серйозного ставлення до відповідальності за обмеження глобального потепління до 1,5 °С порівняно з доіндустріальним рівнем [63].

Готель InterContinental Київ, що належить до групи готелів InterContinental Hotels & Resorts (один із 7 готелів в Україні, що отримати сертифікацію Green Key) у звіті щодо діяльності за 2022 рік всієї мережі готелів [Інтер Континенталь] у звіті на найвищому рівні закріпив впровадження еко-менеджменту у свою діяльність [24].

Крім того, відповідно до логіки ресурсно-орієнтованого погляду, відданість команди вищого керівництва вирішенню екологічних проблем є не лише «цінною», але й «рідкісною», «дорогою для наслідування» та «незамінною» [41].

3.«Зручності у готелі». Сортування та переробка є найпоширенішими стратегіями управління відходами в індустрії гостинності. Інші стратегії включають зменшення об'єму відходів за допомогою пресування, використання предметів багаторазового використання, дарування старих меблів, зменшення споживання офісного паперу, купівлю оптом і виключення одноразового пластику Також можна використовувати ряд стратегій мінімізації відходів для різних сфер готельного менеджменту, таких як офіси, прибирання, їжа та напої та енергетичне обладнання.

4.«Фундамент та інтер'єр готелю». Готелі мають дотримуватися політики сталого розвитку навколишнього середовища, використовуючи будівельні матеріали такої якості та показників, які б відповідали дуже низькому або

нульовому рівню викидів вуглекислого газу, для цього готельні підприємства замовляють дослідження, щоб оцінити, як уряди, неурядові організації, програми сертифікації будівель та індустрія гостинності визначають будівлю з нульовим викидом вуглецю (наприклад, готель InterContinental Київ)[24]; працюють над моделюванням «типових» готелів у різних кліматичних зонах; аналізують вартість і рентабельність інвестицій на ініціативи з енергозбереження; розробляють власні стандарти новобудов, які зменшують споживання енергії; розробляють посібники, які дають поради щодо того, як підготувати свої активи до майбутнього, щоб узгодити їх із новобудовами з дуже низьким вмістом вуглецю [24].

5.«Харчування». Харчування у еко-готелях зосереджується на шести принципах:

- місцевий;
- сезонний;
- відповідальне пакування;
- справедлива торгівля;
- органічний
- вегетаріанський.

Місцеві виробники підтримують найближчих виробників; використання якомога більшої кількості сезонних продуктів знижує екологічний слід готелів, а відповідальне пакування враховує життєвий цикл пакування.

Справедлива торгівля, органічні та вегетаріанські продукти віддають перевагу використанню товарів справедливої торгівлі, вегетаріанських варіантів і органічних продуктів, де це можливо.

Напрямок продуктів харчування та напоїв - у всіх мережах готелів тепер пропонують нову пропозицію щодо продуктів харчування та напоїв: зміни включають меню, які на 35-40% складаються з вегетаріанських і рослинних продуктів. Крім того, відділ харчових продуктів і напоїв використовує органічну та справедливую торгівлю кавою в нових концепціях ресторанів, а

також представляє натуральні та біодинамічні вина в нових концепціях ресторанів [63].

Всупереч розповсюдженості хибної думки про те, що підвищення екологічності готелю обов'язково має на увазі лише оснащення готелю дорогою апаратурою для задоволення обмеженого ряду потреб, процес зниження антропогенного навантаження на довкілля передбачає переробку відходів, пошук альтернативних джерел енергії та скорочення використання тих чи інших ресурсів готелем загалом.

У рамках поглибленого аналізу громадського харчування Vizzoto, Testa та Iraldo (2021 р.) класифікував аж 759 стратегій зменшення харчових відходів, про які повідомляється в літературі для індустрії гостинності, враховуючи 30 однорідних груп, сім категорій і 180 типів заходів [23].

Сім категорій (з групами, показаними в дужках) представлено у Додатку Ж [23].

Незважаючи на те, що більш ефективне управління відходами є життєво важливим для зменшення утворення відходів в індустрії готельних підприємств, і незважаючи на те, що більш ефективне використання витратних матеріалів і сировини безпосередньо впливає на результати діяльності готельних підприємств, стале управління відходами ще не настільки розвинене чи широко поширене, як інші екологічні практики.

6.«Екологічна техніка». Готелі мають бути енергоефективними та мати незалежні автономні системи життєзабезпечення. Однією з таких особливостей є використання альтернативних джерел енергії. Найчастіше як останні виступає сонце, вітер, вода. У цьому випадку основний внесок у енергоефективність вносить комплексне застосування якісних теплоізоляційних рішень для зниження тепловтрат через стіни, покрівлю та фундамент, а для економії енергії – на дахах будівель встановлювати сонячні колектори.

Проблеми ресурсозбереження та забезпечення енергоефективності є актуальними проблемами готелів у зв'язку з високою витрат енергії у величині

собівартості готельних послуг та стрімким зростанням цін на енергоносії. Готелі є потужними споживачами енергетичних та водних ресурсів.

Фахівцями Всесвітньої туристичної організації (далі - ЮНВТО) та її партнерами було розроблено спеціальну онлайн-програму «Hotel Energy Solutions», що дозволяє готелям стежити за рівнем споживання енергії та зробити його раціональнішим [43]. Завдяки цій програмі готелі зможуть зменшити вплив на зміни кліматичних умов.

У зв'язку з цим останніми роками на світовому ринку користуватися великою популярністю почали програмно-апаратні рішення «smart house» («розумний дім») [63]. Дані автоматизовані програмно-апаратні комплекси, що здійснюють у режимі реального часу моніторинг та управління системами життєзабезпечення будівлі: опалювальним та вентиляційним обладнанням; освітленням; електроживленням; системами відеоспостереження та контролю доступу до приміщень; пожежною сигналізацією; контролем протікання води, мультимедійним обладнанням і т.д. Використання таких інтелектуальних систем у готелях здатне економити ресурси до 30%.

Таким чином, впровадження екологічного менеджменту в готельних підприємствах призводить до економії витрат за рахунок:

- а) водо- та енергозбереження;
- б) роздільної утилізації відходів;
- в) економного/повторного використання деяких предметів;
- г) застосування екологічних/перероблених матеріалів;
- д) використання гіпоалергенної постільної білизни;
- е) використання засобів без хлору;
- е) альтернативних джерел енергії;
- ж) озеленення території;
- з) інформування та заохочення гостей готелю;
- і) взаємодії з місцевими жителями.

Необхідними умовами для забезпечення ресурсозбереження в готелях є: облік приладами споживання ресурсів, використання ресурсозберігаючого

обладнання та автоматизація управління всіма інженерними службами та системами будівлі.

Таким чином, з аналізу теоретичних положень особливостей впровадження екологічного менеджменту у готельних підприємствах, можна назвати переваги такого впровадження: економія на ресурсах; зниження водоспоживання; економія електроенергії; зниження витрат на енергоресурси; зниження витрат на матеріалах, що зазнають вторинної переробки; залучення нових клієнтів за рахунок сприятливої екологічної ситуації; позитивне позиціонування ринку послуг; додаткова можливість реклами готелю; створення репутації для бренду та готелю як соціально відповідальної компанії.

2.2. Аналіз екологічної політики готельних підприємств

Аналіз екологічної політики готельних підприємств буде здійснено на прикладі 7 готелей, відзначених знаком «Green Key», до яких належать:

1. Radisson Blu Resort, Буковель.
2. Maison Blanche, с. Митниця, Васильківського району Київської області
3. Ecohouse Hotel Gallera, м. Київ
4. Park Inn by Radisson Kyiv, м. Київ
5. Radisson Blu Hotel Podil, м. Київ
6. InterContinental, м. Київ
7. Premier Hotel Dnister[1; 56].

Саме їх екологічну політику ми проаналізуємо у цьому підрозділі, окрім Ecohouse Hotel Gallera, м. Київ за відсутністю інформації щодо екологічного менеджменту готелю у вільному відкритому доступі.

Radisson Blu Resort, Park Inn by Radisson Kyiv та Radisson Blu Hotel Podil належать до Radisson Hotel Group™, яка є однією з найбільших у світі готельних груп з вісьмома відміними готельними брендами та понад 1400 діючих і розбудовуваних готелів по всьому світу. Портфоліо Radisson Hotel Group включає Radisson Collection™, Radisson Blu®, Radisson®, Radisson

RED®, Park Plaza®, Park Inn® від Radisson, Country Inn & Suites® від Radisson і prizeotel.

На підставі даних сайту Букінг було проаналізовано екологічну політику обраних готелі, що дозволило виділити основні показники та критерії їх екологічної спрямованості

Показники	Критерії
Сортування	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гостям доступні контейнери для роздільного збору сміття, яке також сортують. 2. Не використовуються пластикові палички для розмішування напоїв 3. Не використовуються пластикові трубочки 4. Не використовуються пластикові пляшки для інших напоїв 5. Не використовуються пластикові склянки. 6. Не використовуються пластиковий посуд та столові прилади. 7. Кулер/диспенсер для води
Вода	<ol style="list-style-type: none"> 1. Водозберігальні туалети 2. Можливість відмовитися від щоденного прибирання номера 3. Можливість використовувати рушники повторно 4. Водозберігальні душові
Енергозбереження	<ol style="list-style-type: none"> 1. У більшості освітлювальних приладів помешкання використовуються енергозберігальні світлодіодні лампи 2. Більшість вікон із подвійними рамами 3. Електрика вмикається за допомогою ключа-картки або сенсора руху 4. Станція заряджання електромобілів
Харчування	<ol style="list-style-type: none"> 1. У меню є вегетаріанські страви 2. У меню є веганські страви 3. Більшість харчових продуктів – органічні

Участь у соціальному житті міста	1. Частина виручки йде на підтримку соціальних проектів чи проектів зі сталого розвитку
Формування дружньої до довкілля свідомості гостей	1. Гости отримують інформацію щодо місцевих екосистем, історико-культурної спадщини, 2. Гости отримують інформацію щодо правил поведінки
Харчові відходи	1. Більшість харчових продуктів у помешканні – місцевого походження 2. У помешканні докладають зусиль, щоб зменшити кількість харчових відходів
Природа	1. На території помешкання не тримають на показ диких (неодомашнених) тварин, з якими можна контактувати; їх тут не утримують / не вбивають з метою отримання продуктів їхньої життєдіяльності, не споживають і не продають 2. У помешканні є зелені насадження, як-от сади на території або на даху

Табл.2.1. Основні показники та критерії екологічної спрямованості аналізованих готелів (складено автором на основі проаналізованої інформації).

У процесі дослідження групи готелів Radisson Hotel, було проаналізовано сайти та звіти.

1.1. Radisson Blu Resort, Буковель. Цей 5-зірковий готель розташований серед Карпатських гір на лижному курорті Буковель. До послуг гостей спа-центр, критий басейн, сауна та тренажерний зал. Помешкання Radisson Blu Resort Bukovel розташоване за 750 м від центру міста Буковель.

Грунтуючись на даних складено діаграму щодо екологічних заходів (рівень відношення до природи, заходи щодо харчових відходів тощо) у готелі Radisson Blu Resort, Буковель. З діаграми ми бачимо, що вони дотримуються

принципів стійкого розвитку та активно впроваджують політику екологічного менеджменту, однак інформація щодо заходів спрямованих на утилізацію харчових відходів та участі у соціальних програмах житті міста [60].

Рис.2.1. Заходи сталого розвитку у готелі Radisson Blu Resort, Буковель (складено автором на основі проаналізованої інформації).

1.2.Park Inn by Radisson Kyiv Troyitska. Готель Park Inn by Radisson Kyiv Troyitska розташований у Києві, за 300 метрів від НСК «Олімпійський». До послуг гостей пришвидшена процедура реєстрації заїзду та виїзду, безпечні для алергіків номери, ресторан, фітнес-центр і безкоштовний Wi-Fi на всій території помешкання. Крім цього, в 4-зірковому готелі працює бар. Гості розміщуються в номерах із кондиціонером і власною ванною кімнатою. Стійка реєстрації працює цілодобово. Здійснюється обслуговування номерів. Гості можуть скористатися камерою зберігання багажу.

На основі проаналізованих даних складено діаграму щодо екологічних заходів (рівень відношення до природи, заходи щодо харчових відходів тощо) у готелі Park Inn by Radisson Kyiv Troyitska. З діаграми ми бачимо, що вони

дотримуються філософії стійкого розвитку та активно впроваджують політику екологічного менеджменту з усіма його складниками [54].

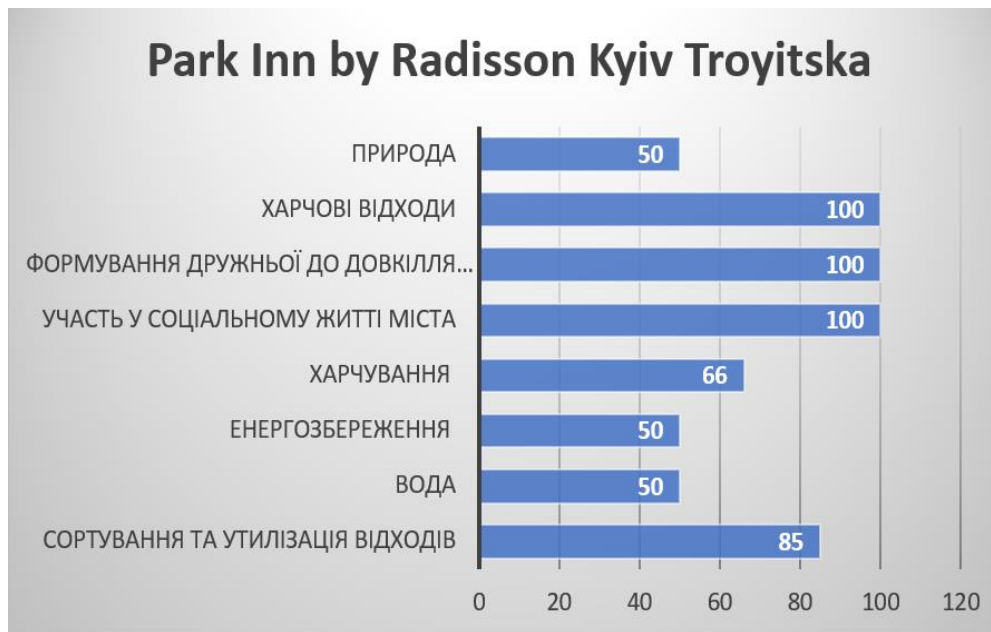

Рис.2.2. Заходи сталого розвитку у готелі Park Inn by Radisson Kyiv Troyitska (складено автором на основі проаналізованої інформації).

1.3.Radisson Blu Hotel Kyiv Podil City Centre. Готель Radisson Blu, Kyiv City Centre розташований у центрі Києва. Прогулянка до станції метро «Золоті ворота» займе 5 хвилин. До вулиці Хрещатик – 1 км. Надається безкоштовний Wi-Fi. Номери оформлені в різних стилях і оснащені кондиціонером, телевізором із плоским екраном і супутниковими каналами, а також усім необхідним для приготування чаю та кави. В окремій ванній кімнаті надаються безкоштовні туалетно-косметичні засоби.

Нами було складено діаграму щодо екологічних заходів (рівень відношення до природи, заходи щодо харчових відходів тощо) у готелі Radisson Blu Hotel Kyiv Podil City Centre. З діаграми ми бачимо, що вони дотримуються філософії стійкого розвитку та активно впроваджують політику екологічного менеджменту, однак ми не маємо інформації про складник «участь у соціальному житті міста».

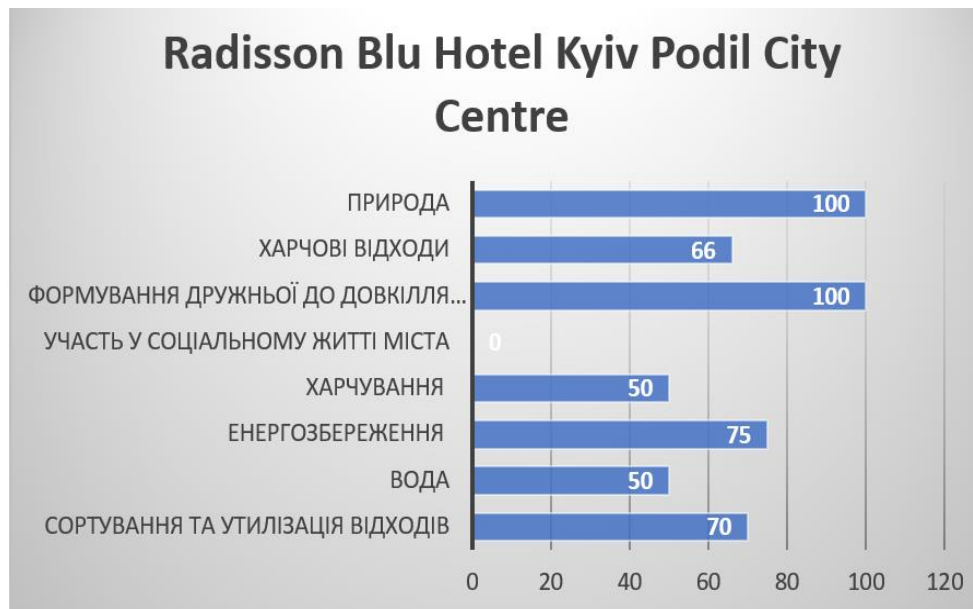

Рис 2.3. Заходи сталого розвитку у готелі Radisson Blu Hotel Kyiv Podil City Centre (складено автором на основі проаналізованої інформації).

Детальніше проаналізуємо екологічну політику готелю Radisson Hotel на відомостях зі звіту мережі готелів Radisson Hotel за 2022 рік RESPONSIBLE BUSINESS REPORT 2022 - з думками про людей, суспільство та планету (деякі відомості за 2021 рік зі звіту компанії було використано у попередніх підрозділах), так як вони містять найбільш повну інформацію з заходів впровадженного екологічного менеджменту, а саме:

- скорочення викидів вуглекислого газу до 2030 року, беручи до уваги Декларацію Глазго та плануючи звести до 2050 року чистий нуль;
- активізація стратегії декарбонізації з розробкою шляху джерела відновлюваної енергії та комплексних інструкцій Build Planet для переходу портфолію до екологічних готельних будівель:
  - на 18% скорочення викидів вуглецю на квадратний метр порівняно з 2019 р.;
  - зменшення водного сліду на одну зайняту кімнату на 4% порівняно з 2021 роком;
  - 100% зустрічей у RHG є вуглецево-нейтральними, компенсуючи 61 800 тонн вуглецю з 2019 року;

- перша у світі готельна група, яка зробила зустрічі та заходи щодо негативного вуглецевого впливу у 400+ готелях.

Такі показники Radisson Hotel вдалося досягти за допомогою впровадження таких заходів.

1. Спираючись на свою багаторічну спадщину провідної готельної групи зі сталого розвитку, RHG залишається відданою Цілям сталого розвитку ООН з її принципами відповідального ведення бізнесу та цілями сталого розвитку, встановленими для своїх готелів по всьому світу. У 2022 році RHG оголосила про підтримку важливих ініціатив, які прискорюють розвиток відповідального туризму в усьому світі, включаючи реалізацію міжгалузевої програми “Шлях до чистої позитивної гостинності” та “Основи сталого розвитку готелів” [63].

Показники мережі готелів RHG за 2022 р. представлені у Додатку Й [63].

2. Активно прагнуть використовувати розумні технології для реалізації стратегії декарбонізації, обмежувати використання енергії та води, а також тісно співпрацюють з постачальниками, членами команди та гостями, щоб зменшити кількість відходів та збільшити використання циркулярних моделей.

3. Вуглецевий слід. RHG аналізує свої викиди в еквіваленті двоокису вуглецю (CO₂e) відповідно до протоколу щодо парникових газів. Звітують про їх вуглецевий слід, використовуючи ринковий підхід, згрупований за сферами, включаючи енергетичний слід франчайзингового портфеля [63].

Carbon Footprint

Carbon footprint

RHG analyzes its carbon dioxide equivalent (CO₂e) emissions in line with the GHG protocol. We report our carbon footprint using the market-based approach grouped into scopes, including the energy footprint of our franchised portfolio.

Our scope 1 and 2 emissions result of our leased and managed portfolio, primarily from energy consumption. Scope-3 emissions result from indirect emissions of our supply chain, including the energy footprint of our franchised hotel portfolio. For a detailed overview of RHG's carbon footprint progress, access the carbon footprint performance table [here](#).

Net-zero hospitality

RHG is committed to tackling climate change and to keeping the increase of global warming below 1.5°C. RHG's decarbonization strategy is a key part of its net-zero transformation. As part of this strategic road map, we focus on key impact levers to reduce GHG emissions for scope 1, scope 2, and scope 3 emissions.

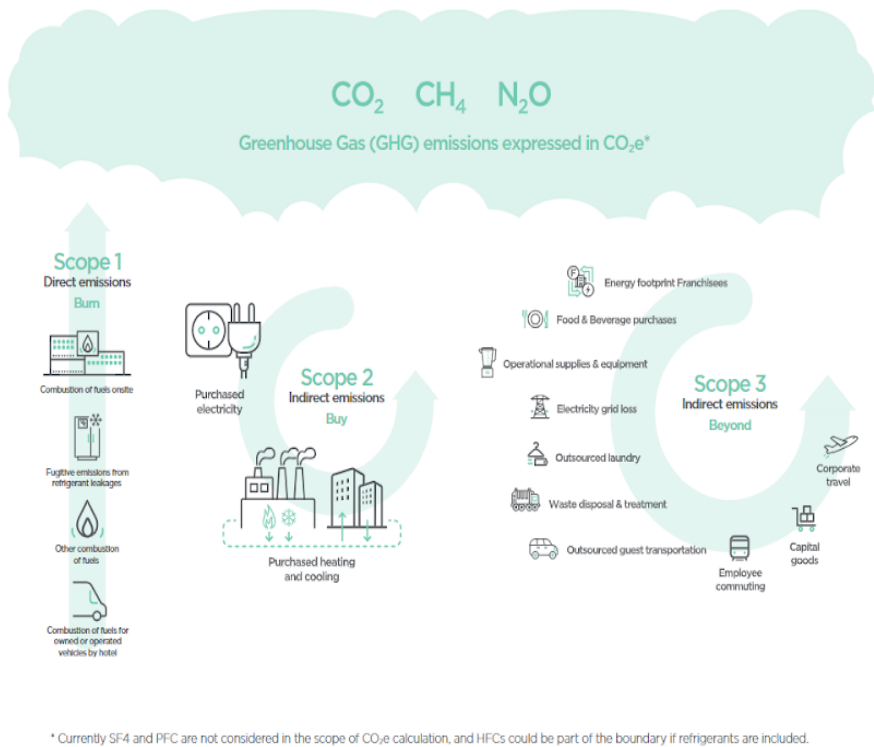

Рис.2.4. Аналіз вуглецевого сліду RHG [63].

3. Енергетичний слід RHG. У 2022 році абсолютний енергетичний слід склав 1 895 ГВт-год. Енергоємність склала 125 кВт-год на зайняту кімнату та 243 кВт-год на квадратний метр, що на 2% менше порівняно з 2019 роком.

4. Водний слід. Близько 40% всієї води, що використовується об'єктами RHG, споживається в районах з високим або надзвичайно високим рівнем водного стресу. Готелі продовжують докладати зусиль для зменшення споживання води шляхом впровадження водозберігаючих технологій, озеленення, використання стічних і дощових вод, де це можливо, а також шляхом просвітлення як членів команди, так і гостей. У 2022 році водний слід на один зайнятий номер зменшився до 800 літрів по всьому портфолію.

5. Сталі будівлі. Щоб зробити нерухомість RHG надійною в майбутньому, Група розширила свої будівельні рекомендації, об'єднавши три найважливіші та найпоширеніші сертифікати сталого будівництва: LEED, BREEAM та EDGE. Стандарти сертифікації були використані для того, щоб гарантувати, що рекомендації RHG відображають вимірне скорочення водних і енергетичних

ресурсів, застосовуються до існуючих і нових будівель готелів і поширюються на всі бренди RHG [Responsible].

6. Відповідальне споживання. До 2023 року RHG планувало запровадити диспенсери для рідких туалетно-косметичних засобів у всіх готелях замість одноразових рідких туалетно-косметичних засобів у ванних кімнатах. Ця ініціатива дозволить вилучити з обігу 57 мільйонів мініатюрних засобів гігієни, що дозволить уникнути використання майже 500 тонн пластику щороку. Пандемія вплинула на реалізацію ініціативи, і час її впровадження може відрізнятись в різних країнах (Додаток К. Відповідальне споживання RHG) [63].

Park Inn by Radisson, Clark співпрацює з Diversey для запуску ініціативи Linens for Life. Викинуту готельну білизну перетворюють на сумки для взуття для взуттєвої компанії ручної роботи в Сінгапурі жінки, яких врятували від ситуацій секс-торгівлі чи домашнього насильства. Такі дії є з очевидними перевагами для планети та людей [63].

7. Харчові відходи. За оцінками Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, щороку викидається 1,3 мільярда тонн харчових продуктів, що становить майже 40% від загального обсягу їжі, виробленої у світі, і призводить до нераціонального використання природних ресурсів. Сміттєзвалище/спалення - 37%; компост- 48%; пожертвування для годування людей/тварин - 15% [63].

8. Екологічне маркування. RHG має довгострокове партнерство з Green Key, одним з найбільших сертифікаційних агентств у світі. Green Key забезпечує добре перевірену основу для роботи закладу з екологічним менеджментом над питаннями сталого розвитку, включаючи підвищення рівня обізнаності. Очікувані високі екологічні стандарти підтримуються за допомогою суворої документації та частих перевірок на місці.

Для гостей екознак «Зелений ключ» свідчить про те, що готель прагне зменшити вплив на навколишнє середовище під час їхнього перебування. Готелі з екологічним знаком «Зелений ключ» відповідають майже 100

критеріям сталого розвитку, що охоплюють управління енергією, контроль за відходами, використання води та соціальну відповідальність [63].

Таким чином, Radisson Hotel хоча і не має окремого спеціалізованого звіту щодо діяльності своїх готелів в Україні, однак має універсальну екологічну філософію щодо всієї мережі своїх готелів і тому, ми можемо дійти висновку (базуючись на вищевказаних даних), що готелі мережі Radisson Hotel Group розвивають екологічний менеджмент на найвищому рівні.

1.4. Maison Blanche, с. Митниця, Васильківського району Київської області. Maison Blanche, с. Митниця, Васильківського району Київської області. Заміський комплекс під Києвом «Maison Blanche - Садиба Мезон Бланш Митниця» –це butik-готель на 12 номерів, кафе, спа, сад лікарських рослин, ферми і відділу Natur Boutique. Мезон Бланш сертифікований міжнародною екопрограмою Green Key (про що вказано у Додатку Л) та Спільною сільського зеленого туризму України.

Сторінка у мережі сайту Maison Blanche Eko Hotel та сторінка готелю в Instagram представлена у Додатках М та Н відповідно [19; 20]

На сторінці сайту Maison Blanche Eko Hotel представлені сертифікати Green Key та інформація про впровадженні заходи екологічного менеджменту (Додаток Л).

Так, інтер'єри номерів готелю дотримуються концепції мінімалізму з натуральних матеріалів – дерев і льону. Номери забезпечуються натуральною косметикою, прибираються безпечними для навколишнього середовища органічними засобами, ароматизуються ефірними оліями.

Також готель пропонує: бібліотеку здорового способу життя; сад лікарських рослин; ферму; здорові страви з місцевих та органічних продуктів; сауну, соляну кімнату, фітобочку (Додаток П) [52].

На сайті Booking Maison Blanche Eko Hotel також відмічено знаком «Помешкання для стійкого туризму» (Додаток Р) [52].

З аналізу отриманої інформації було складено діаграму щодо екологічних заходів (рівень відношення до природи, заходи щодо харчових відходів тощо)

у готелі Maison Blanche. З діаграми ми бачимо, що вони дотримуються філософії стійкого розвитку та активно впроваджують політику екологічного менеджменту, однак ми не маємо інформації про складник «участь у соціальному житті міста».

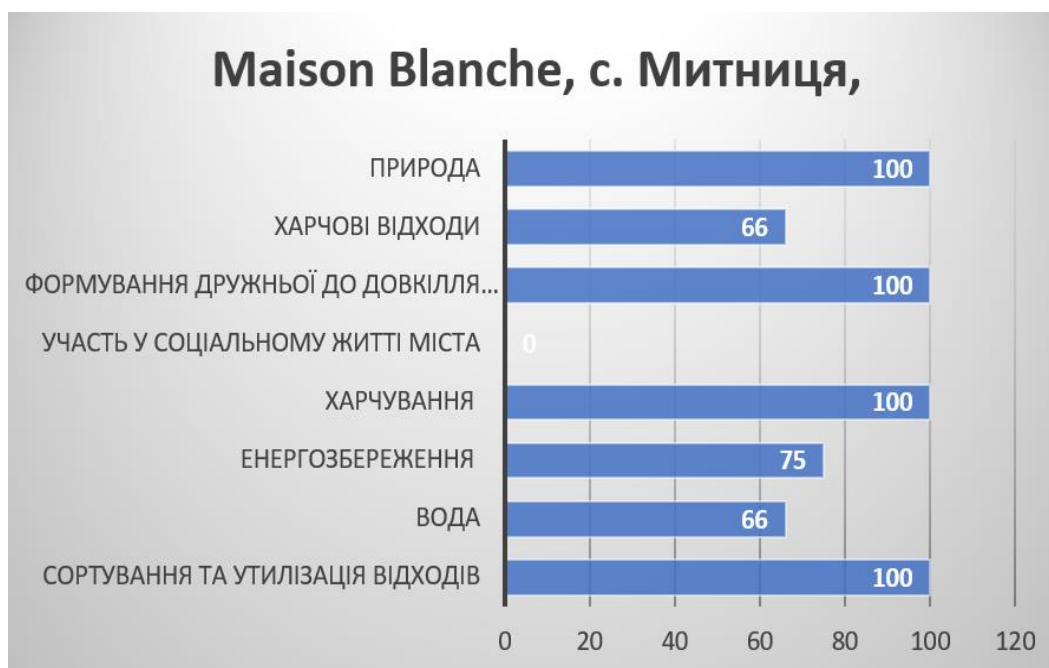

Рис 2.5. Заходи сталого розвитку у готелі Maison Blanche, с. Митниця, Васильківського району Київської області (складено автором на основі проаналізованої інформації).

Доречі, один із готелів мережі - Заміський комплекс під Києвом «Садиба Мезон Бланш Березівка»- бутік-готель на 12 номерів, ресторан, спа і відділ Natur Boutique, який також сертифікований міжнародною екопрограмою Green Key та Спілкою сільського зеленого туризму України було знищено - згорів під час війни від потрапляння снаряду 28.02.2022 р. і мережа збирає кошти на його відновлення [12].

Таким чином, Maison Blanche Eko Hotel готель, який отримав сертифікати Green Key та впровадив політику екологічного менеджменту, однак звітів щодо діяльності у розрізі аналізу впливу на навколишнє середовище та якісні зміни таких показників (Викиди CO₂, використання води, переробка сміття, навчання персоналу тощо) у вільному доступі немає.

1.5. Inter Continental, м. Київ. П'ятизірковий готель Inter Continental Kyiv із вражаючим видом на Київ розташований лише за 2 хвилини ходьби від знаменитого Андріївського узвозу [8].

Складена діаграма щодо екологічних заходів (рівень відношення до природи, заходи щодо харчових відходів тощо) у готелі Inter Continental ілюструє, що готель дотримується філософії стійкого розвитку лише по трьом наявним для нас показникам, ми не маємо інформації про більшість показників саме з сайту Букінг, і це негативно впливає на імідж компанії, складається враження про «формальність» позначки «екологічного менеджменту» на даному сайті.

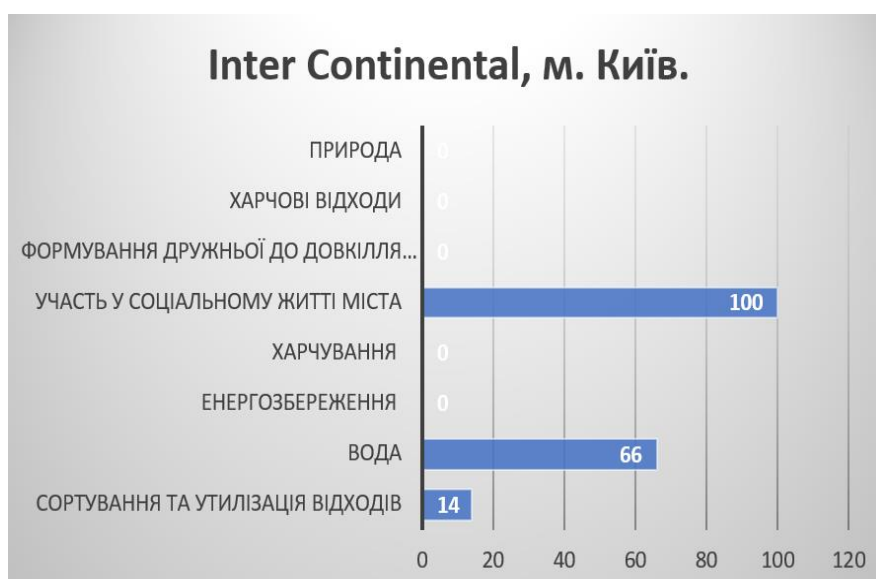

Рис.2.6. Заходи сталого розвитку у готелі Inter Continental, м. Київ.

Однак, проаналізувавши екологічну політику InterContinental з наявного узагальненого звіту з діяльності мережі готелів, можна дійти висновку, що вони чітко дотримуються політики сталого розвитку, зважаючи на такі показники:

- досягли скорочення викидів парникових газів на 3,4% порівняно з базовим рівнем 2019 року;
- до кінця 2025 року існуючі готелі зобов'язані встановити світлодіодне освітлення та високоефективні душові лійки з низькою витратою води;
- кожний готель має доступ до системи IHG Green Engage™, онлайн-платформи екологічного менеджменту, яка допомагає командам готелів робити

більш екологічний вибір, відстежує їхній прогрес, а також вимірює, звітує та управляє їхніми енергією, водою та відходами;

- надають готелям автоматизованого сервісу збору даних, який без додаткових витрат для готелів збирає дані від комунальних компаній або безпосередньо від готелів, які потім передаються безпосередньо в Green Engage;

- у 2022 року розгорнули інструментарій «Можливості скорочення енергоспоживання в готелях» (HERO), щоб допомогти готелям у виборі найбільш ефективних заходів з енергозбереження для їхньої конкретної будівлі. Інструмент надає орієнтовні капітальні витрати, скорочення енергоспоживання та терміни окупності для кожного заходу залежно від об'єктів готелю, клімату та енергоспоживання;

- у 2019 році IHG стала першою готельною компанією, яка взяла на себе зобов'язання замінити мініатюрні туалетні приналежності на повнорозмірні в усіх брендах, а у 2021 році - взяли на себе зобов'язання до 2030 року відмовитися від одноразових предметів або перейти на багаторазові чи перероблені альтернативи в усіх готелях, де перебувають гості;

- підписали угоду про укладання контрактів на закупівлю великогабаритних туалетно-косметичних засобів у більш ніж 4 000 готелях;

- залучили експертів з організації Travel Without Plastic для розробки не вимагаючих капітальних витрат, Community Solar також дозволяє власникам готелів подавати заявки на екологічно чисту енергію в запитах на участь у тендерах на корпоративні бронювання;

- переглянули та оновили сертифікати екологічності засобів для гостей, включаючи такі предмети, як зубні щітки та бритви;

- мінімізують кількість харчових відходів, яку відправляють на звалище, за допомогою плану «запобігання, перенаправлення, пожертвування».

- співпрацюють з WWF, Greenview і колегами по галузі над Методологією вимірювання відходів у готелях, щоб забезпечити загальний галузевий підхід до збору даних, вимірювання та звітування про відходи;

- запустили глобальний навчальний електронний модуль з харчових відходів на 13 мовах для колег і зробили його частиною навчальної програми для генеральних директорів, щоб підтримати готелі мережі у впровадженні найкращих практик зменшення харчових відходів у своїх командах [24, с.36].

Водночас, InterContinental взяв на себе такі зобов'язання до 2030 року:

- впровадити науково обгрунтовану ціль до 2030 року, яка забезпечить 46% абсолютного скорочення викидів вуглекислого газу в їх франчайзингових, керованих, власних, орендованих готелях;

- досягти, щоб 100% нових готелів працювали з дуже низьким/нульовим рівнем викидів вуглекислого газу до 2030 року;

- максимізувати/оптимізувати роль відновлюваної енергетики;

- відмовитися від предметів одноразового використання або перейти на альтернативні варіанти багаторазового використання чи переробки під час перебування гостей;

- мінімізувати харчові відходи за допомогою плану «запобігти, пожертвувати, перенаправити»;

- співпрацювати для досягнення циркулярних рішень для основних готельних товарів;

- розробити інструментарій для предметів одноразового використання, який надасть готелям найкращі практичні підходи до скорочення, багаторазового використання, заміни й переробки поширених продуктів [24, с.36].

Таким чином, InterContinental хоча і не має окремого спеціалізованого звіту щодо діяльності своїх готелів в Україні, однак має універсальну екологічну філософію щодо всієї мережі своїх готелів і тому, ми можемо дійти висновку (базуючись на вищевказаних даних), що готелі мережі InterContinental, у тому числі і в Україні, розвивають екологічний менеджмент на найвищому рівні.

1.6. Premier Hotel Dnister, м. Дніпро. Чотиризірковий готель Прем'єр Дністер розташований в історичному центрі Львова, неподалік від мальовничого парку [56].

Складена діаграма щодо екологічних заходів (рівень відношення до природи, заходи щодо харчових відходів тощо) у готелі Premier Hotel Dnister. З діаграми ми бачимо, що вони дотримуються філософії стійкого розвитку та активно впроваджують політику екологічного менеджменту, однак ми не маємо інформації про складник «формування дружньої до довкілля атмосфери».

Рис 2.7. Заходи сталого розвитку у готелі Premier Hotel Dnister, м. Дніпро.

На основі проаналізованих даних інформації із сайту Booking, створено ілюстрацію щодо рейтингу готелів.

Рис.2.8. Рейтинг проаналізованих готелів на основі сайту Booking.

Першу сходинку займає Premier hotel Dnister, другу - Raddison Blu resort Bukovel, третю сходинку Park inn by Raddison, четверту сходинку Intercontinental, п'яту - Raddison Blu hotel Київ, шосту - Maison Blanche Ecohouse.

Висновки до розділу 2.

З аналізу теоретичних положень особливостей впровадження екологічного менеджменту у готельних підприємствах, можна назвати переваги такого впровадження: економія на ресурсах; зниження водоспоживання; економія електроенергії; зниження витрат на енергоресурси; зниження витрат на матеріалах, що зазнають вторинної переробки; залучення нових клієнтів за рахунок сприятливої екологічної ситуації; позитивне позиціонування ринку послуг; додаткова можливість реклами готелю; створення репутації для бренду та готелю як соціально відповідальної компанії.

Щодо аналізу екологічного менеджменту готелів України, що отримали екологічний сертифікат Green Key України до яких належать: Radisson Blu Resort, Буковель, Maison Blanche, с. Митниця, Васильківського району Київської області, Park Inn by Radisson Kyiv, м. Київ, Troyitska Radisson Blu Hotel, м. Київ, Radisson Blu Hotel Podil, м. Київ, InterContinental, м. Київ.

Radisson Blu Resort, Park Inn by Radisson Kyiv та Radisson Blu Hotel Podil належать до Radisson Hotel Group™, Radisson Hotel хоча і не має окремого спеціалізованого звіту щодо діяльності своїх готелів в Україні, однак має універсальну екологічну філософію щодо всієї мережі своїх готелів і тому, ми можемо дійти висновку (базуючись на вищевказаних даних), що готелі мережі Radisson Hotel Group розвивають екологічний менеджмент на найвищому рівні. Аналогічно і з готелем InterContinental.

Maison Blanche Eko Hotel готель, який отримав сертифікати Green Key та впровадив політику екологічного менеджменту, однак звітів щодо діяльності у розрізі аналізу впливу на навколишнє середовище та якісні зміни таких показників (Викиди CO₂, використання води, переробка сміття, навчання персоналу тощо) у вільному доступі немає.

РОЗДІЛ 3. ВИЗНАЧЕННЯ ТА РОЗРОБКА ШЛЯХІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

3.1. Визначення шляхів удосконалення екологічного менеджменту на готельних підприємствах

Визначення шляхів вдосконалення екологічного менеджменту на готельних підприємствах є безумовною складовою підвищення екологічної стійкості готелів - однією із найбільших викликів, з якими вже зіткнулася індустрія гостинності у 2023 році.

При прийнятті рішення щодо визначення шляхів вдосконалення екологічного менеджменту на готельних підприємствах, на нашу думку, потрібно керуватися чотирма основними напрямками: екологічний та економічний вплив, соціальна відповідальність і культурна обізнаність.

У той же час, постає логічне запитання перед визначенням шляхів вдосконалення екологічного менеджменту: як готельному підприємству виміряти та покращити свою екологічну ефективність і вплив? Пропонуємо кілька кроків, які готельні підприємства можуть зробити, щоб стати екологічно чистішим готелем.

1. Оцінити свою поточну ситуацію. Першим кроком є оцінка поточної ситуації та визначення сильних і слабких сторін середовища. Готель може використовувати такі інструменти, як екологічні аудити, калькулятори вуглецевого сліду або показники сталого розвитку, щоб вимірювати споживання енергії, використання води, утворення відходів, викиди та інші аспекти екологічної ефективності; може порівняти свій готель із галузевими стандартами чи найкращими методами.

2. Встановити свої цілі та план дій. Наступним кроком є встановлення цілей і плану дій для покращення екологічної ефективності та впливу. Готельні

підприємства можуть використовувати такі рамки, як критерії SMART (Specific, Measurable, Achievable, Relevant і Time-bound), щоб визначити свої цілі та завдання. Можуть також використовувати такі стратегії, як 3R (Reduce, Reuse, and Recycle) або модель циклічної економіки, щоб розробити свій план дій. У будь-якому випадку план дій має включати такі дії, як перехід на відновлювані джерела енергії, встановлення водозберігаючих пристроїв, впровадження систем управління відходами, зменшення харчових відходів і просування місцевих продуктів і послуг.

3. Спілкування та залучення зацікавлених сторін. Третій крок полягає в спілкуванні та залученні зацікавлених сторін готелю, таких як персонал, клієнти, постачальники та громада, до екологічних зусиль. Готельні підприємства можуть використовувати такі канали, як веб-сайт, соціальні мережі, інформаційні бюлетені чи вивіски, щоб інформувати та навчати зацікавлених сторін про екологічні цілі, дії та досягнення. Готельні підприємства можуть використовувати такі стимули, як знижки, винагороди або визнання, щоб мотивувати та заохочувати зацікавлених сторін до участі та підтримки екологічних ініціатив.

4. Контроль та оцінка своїх результатів. Четвертий крок — моніторинг і оцінка результатів і відстеження прогресу в досягненні екологічних цілей. Готельні підприємства можуть використовувати такі інструменти, як інформаційні панелі, звіти чи опитування, щоб збирати й аналізувати дані про ефективність і вплив на навколишнє середовище. Готельні підприємства можуть також використовувати такі показники, як Global Reporting Initiative (GRI) або Hotel Carbon Measurement Initiative (HCMИ), щоб вимірювати та звітувати про свою екологічну ефективність і вплив.

5. Святкування та вдосконалення своїх досягнень.

П'ятий крок — відзначати та вдосконалювати свої досягнення та відзначати свої зусилля та вплив. Готельні підприємства можуть використовувати такі засоби як нагороди, створення визначних подій чи засоби масової інформації, щоб продемонструвати та поділитися своїми екологічними

досягненнями та передовим досвідом. Готельні підприємства можуть використовувати відгуки чи рейтинги, щоб виміряти та підвищити рівень задоволеності та лояльності клієнтів. Готельні підприємства можуть використовувати такі можливості, як партнерство, співпраця або інновації, щоб покращити та розширити свою екологічну ефективність і вплив.

6. Навчання та адаптація до мінливих умов. Шостий крок — навчитися та адаптуватися до мінливих умов і викликів навколишнього середовища та ринку. Готельні підприємства можуть використовувати такі джерела, як дослідження, тенденції чи нормативні акти, щоб бути в курсі останніх подій і очікувань у галузі навколишнього середовища. Готельні підприємства можуть також використовувати такі методи, як опитування, експерименти або пілотні проекти, щоб перевірити та випробувати нові ідеї та рішення для покращення екологічної ефективності та впливу. Готельні підприємства можуть також можете використовувати такі практики, як безперервне вдосконалення, навчання чи інновації, щоб удосконалити й оптимізувати свою екологічну ефективність і вплив.

3.2. Розробка пропозицій щодо впровадження екологічного менеджменту у діяльність готельних підприємств.

Організація діяльності готельних підприємств - це багатокомпонентна складна мережа процесів, що містить структурні складові та визначає функціонування готельних підприємств. Впровадження екологічного менеджменту у загальну систему управління є одним з основних напрямків розвитку і багатьох готельних мереж.

З аналізу попереднього розділу ми дізналися, що Radisson Blu Resort, Park Inn by Radisson Kyiv та Radisson Blu Hotel Podil належать до Radisson Hotel Group™, готель InterContinental належить до групи готелів InterContinental Group™, мають загальні звіти щодо діяльності всієї мережі готелів та не мають окремого спеціалізованого звіту щодо діяльності своїх готелів в Україні,

незважаючи на універсальну екологічну філософію щодо всієї мережі своїх готелів.

Maison Blachce Eko Hotel та Premier Hotel Dnister, м. Дніпро., готелі, які отримали сертифікати Green Key та впровадили політику екологічного менеджменту, однак звітів щодо діяльності у розрізі аналізу впливу на навколишнє середовище та якісні зміни таких показників (викиди CO₂, використання води, переробка сміття, навчання персоналу тощо) у вільному доступі немає.

1. Створення та публікація звіту з екологічної діяльності готельного підприємства. Першою із рекомендацій щодо впровадження екологічного менеджменту у діяльність досліджуваних готельних підприємств є виокремлення спеціалізованого звіту з діяльності саме готелів української мережі (Radisson Blu Resort, Park Inn by Radisson Kyiv та Radisson Blu Hotel Podil, InterContinental), а Maison Blachce Eko Hotel та Premier Hotel Dnister аналізувати показники діяльності з впровадження екологічного менеджменту та офіційної її публікації. Адже звіт - це складова частина маркетингової стратегії, що дає розширену інформацію щодо показників та ефективності впровадження тих чи інших практик.

2. Розробка уніфікованого українського законодавства. Рекомендацією, що впливає з попередньої є розробка уніфікованого українського законодавства щодо стійкого сталого розвитку готельних підприємств базуючись на провідному досвіді Європейського союзу та міжнародних нормативно-правових актів, яке б регламентувало їх діяльність в Україні та зобов'язувало б публікувати звіти. Дана рекомендація дозволить підвести діяльність всіх еко-готелів, і готелів, які планують стати екологічними під єдині стандарти і забезпечить контроль на державному рівні.

3. Екологічна інноваційна робоча поведінка і екологічна поведінка обміну знаннями. Спираючись на теорії соціального обміну, соціальної ідентичності, соціального навчання та організаційної підтримки наступною рекомендацією є

впровадження екологічної інноваційної робочої поведінки і екологічної поведінки обміну знаннями.

Необхідно запровадити успішну практику екологічного менеджменту в секторі гостинності, оскільки працівники сфери обслуговування в індустрії гостинності є стовпами впровадження проекологічних ініціатив і агентами, які сприяють успішній екологічній практиці. Екологічна поведінка працівників залежить від рівня їхніх екологічних знань і способу, яким вони сприймають екологічні проблеми. Екологічна свідомість є одним із психологічних факторів, що встановлює ефективну систему переконань, яка впливає на людей, щоб демонструвати екологічно чисту поведінку.

Культура є однією з ключових детермінант формування екологічної свідомості разом із різними соціально-психологічними змінними. Якщо працівники розуміють, що культурні цінності передбачають, що вони повинні діяти екологічно свідомим чином, це, швидше за все, призведе до екологічної поведінки, що дозволить розвивати екологічно орієнтовану поведінку працівників готелю через пройти процес культурної трансформації.

Без створення культури, яка підтримує реалізацію стратегії, орієнтованої на сталий розвиток, організації, які займаються екологічними ініціативами, не отримають жодної вигоди від інвестицій, зроблених для управління навколишнім середовищем.

Наприклад, створити у готелі Комітет з охорони здоров'я, безпеки та соціального забезпечення працівників та Комітет з екологічної освіти та екологічних практик.

4. Організація кампанії з підвищення обізнаності гостей щодо підходу до сталого екологічного розвитку.

На рішення споживачів дедалі більше впливає корпоративна соціальна відповідальність, у тому числі навколишнє середовище. впровадження таких практик дозволить мати вищу частку ринку, прибуток від продажів і задоволеність клієнтів.

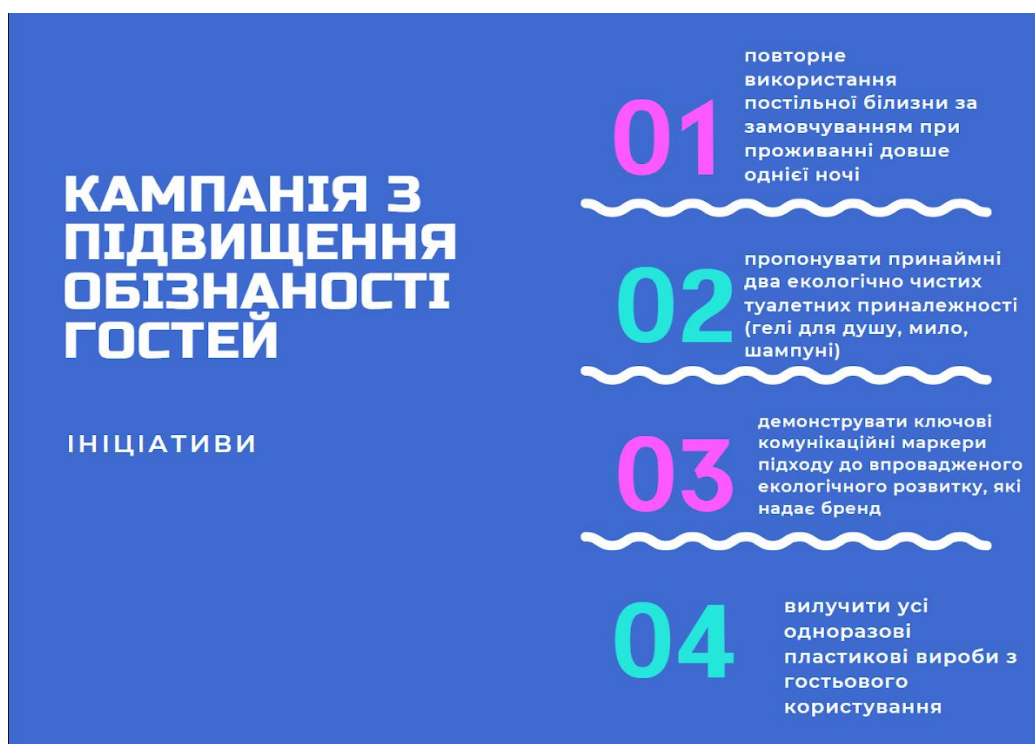

Рис.3.2. Кампанія готелів з підвищення обізнаності гостей щодо екологічного менеджменту.

5. Практика відповідального поводження з пластиком. Особливої уваги заслуговує використання пластику. За останніми дослідженнями, щороку 8 мільйонів тонн пластику потрапляє в океани, тому провадження ініціативи аналогів для кожного пластикового одноразового продукту, наприклад:

- у номерах : альтернативи пластикових стаканчиків, індивідуальні зручності...;
- у ресторанах та барах: альтернативи пластикових соломинок, окремі порції сніданку...;
- зустрічі та прийоми: альтернативи пластикових пляшок з водою, смаколики...
- у зонах дозвілля: альтернативи пластикових тапочок, аксесуарів...

Дані ініціативи дозволять скоротити споживання пластику в економічному та екологічному еквіваленті.

5. Практика інклюзивного лідерства. Рекомендаціями щодо Топ-менеджменту готелів є впровадження інклюзивного лідерства - стилю, що відображає стиль лідерства, який характеризується відкритістю та доступністю

лідерів для своїх співробітників. Це дозволить досягти інклюзії, тісно співпрацювати зі співробітниками та заохочувати їх у процесі прийняття рішень. дана практика створить поле для інноваційної робочої поведінки, коли працівник представляє, генерує та реалізує нові ідеї, рішення або процедури.

6. Упровадження методу «Зеленої сигналізації». Наступна рекомендація - впровадження методу «Зеленої сигналізації» - екологічно чисті покупки сигналізують просоціальність споживачів і готовність платити більше за суспільний/екологічний добробут, підвищуючи їхній соціальний статус. Чому це важливо? - готельні підприємства зможуть розробляти кращі маркетингові кампанії та залучати більше клієнтів, якщо вони розумітимуть поведінкову динаміку процесу покупки.

7. Зменшення впливу продуктів і обладнання, що використовуються в готелях.

Розробка концепції зменшення впливу продуктів має проходити під лозунгом: « Розвивати апетит до здорового, сталого, безвідходного харчування».

Наприклад, повторно використовувати неспожиту випічку для приготування пудингів; мармелад готувати із цедри апельсинового соку, вичавленого під час сніданку; перетворювати неспожите молоко на сир.

Щодо більш вагомих нововведень, то пропонуємо такі:

1) Розробити Хартію здорового та стійкого харчування, зосереджену на трьох цілях:

- боротьба з харчовими відходами;
- захист здоров'я своїх гостей;
- пошук стійких продуктів.

2) Запустити план дій щодо зменшення основних видів відходів. Для цього вимірювати харчові відходи - кожен вид харчових відходів зважувати та оцінювати (за собівартістю); загальну вартість відходів обчислювати відносно доходу ресторану, щоб врахувати зміни в бізнесі. Це дозволить зменшити

харчові відходи у перший рік близько на 30%, зробивши початкову оцінку своєї ситуації.

3) Розвивати міське фермерство як один із великих викликів, які вже постають перед людством в найближчі роки: це відповідь на зростання урбанізації та зростання розриву між сільськими фермерськими районами, які виробляють продукти харчування, і містами, які просто споживають.

Для підвищення ефективності міського землеробства використовувати різні методи:

1) Гідропоніку: безгрунтовий метод вирощування рослин на нейтральному субстраті, зрошуваному водними розчинами, збагаченими поживними речовинами та мінералами [6].

2) Аквапоніку: культивування рослин у симбіозі з розведенням риби, екскременти якої служать добривом для рослин [2].

3) вирощувати рослини в теплицях, контейнерах, вертикальних садах тощо.

4) Дотримуватися температури зберігання харчових продуктів.

5) Регулярно перевіряти терміни придатності.

6) Забезпечити достовірність оцінки кількості їжі, особливо при замовленні на великі заходи/семінари.

7) Обмежити кількість запропонованих продуктів у буфетах.

8) Не готувати страви занадто заздалегідь.

9) Створювати винахідливі рецепти, щоб краще використовувати «залишки».

10) Підвищити обізнаність співробітників і гостей про необхідність боротьби з харчовими відходами.

11) Сприяти переходу до більш стійких моделей харчування: зросщувати смак до місцевих продуктів і сезонних фруктів і овочів; надавати перевагу коротким ланцюгам постачання, розвивати органічне землеробство та справедливу торгівлю.

12) Вилучити зі свого меню морські види, що перебувають під загрозою зникнення: блакитного тунця, рибу-меч, акул, ската тощо.

8. Доцільною є рекомендація щодо будівництва та реконструкції вже існуючих готельних приміщень.

1) Використовувати та впроваджувати інновації з будівельними матеріалами. Виробництво конструкційних матеріалів, які готелі повинні використовувати, має бути з максимально низьким вмістом вуглецю, і вони мають підлягати вторинній переробці після закінчення терміну експлуатації. Дерево, наприклад, є особливо добродійним матеріалом. Він поглинає CO₂, коли росте, зберігає його протягом усього терміну служби та може бути перероблений.

2) Використовувати та впроваджувати з інновації енергетичними технологіями. Крім скорочення споживання, готельні підприємства повинні прискорити перехід до відновлюваних джерел енергії та розвивати: закупівлю зеленої електроенергії, і перш за все, виробництво відновлюваної енергії в готелях.

3) Використовувати та впроваджувати інтелектуальні будівлі. Готелі, оснащені інтелектуальною системою управління, дозволять:

- звести споживання енергії до мінімуму: наприклад, зупинивши опалення або кондиціонування повітря на кілька годин, не впливаючи на комфорт наших гостей.

- віддавати перевагу джерелам енергії з найменшою інтенсивністю вуглецю.

У непікові години електроенергія, вироблена вітровою енергією або фотоелектричними панелями, яка перевищує потреби готелю, буде, наприклад, автоматично зберігатися в батареях, щоб готель міг використовувати її в години пік, а не купувати з мережі.

Таким чином, запропонована розробка шляхів вдосконалення екологічного менеджменту на готельному підприємстві є комплексом заходів,

що дозволить перевести екологічний менеджмент готельних підприємств на найвищий рівень з турботою про планету, довкілля та людину.

Висновки до Розділу 3.

З кожним днем наш світ стає свідком різноманітних стихійних лих, спричинених забрудненням навколишнього середовища та глобальним потеплінням. Погіршення навколишнього середовища зараз досягло рівня, який загрожує життю людини. Як реакція на ці жахливі події інтерес суспільства до питань навколишнього середовища зростає, і, як наслідок, вводяться суворі екологічні норми.

Людський фактор відіграє центральну роль у реалізації екологічних практик. Забезпечення екологічної стійкості залежить від екологічної поведінки працівників.

Багато готелів змінюють свою політику та плани щодо екологічної стійкості. Однак таких зусиль недостатньо. Щоб розвивати екологічно орієнтовану поведінку, готелі повинні пройти процес культурної трансформації. Без створення культури, яка підтримує реалізацію стратегії, орієнтованої на сталий розвиток, організації, які займаються екологічними ініціативами, не отримають жодної вигоди від інвестицій, зроблених для управління навколишнім середовищем.

Розробка пропозицій щодо впровадження екологічного менеджменту у діяльність готельних підприємств полягає у комплексі заходів, серед яких: виокремлення спеціалізованого звіту з діяльності саме готелів української мережі, а Maison Blanche Eko Hotel аналізувати показники діяльності з впровадження екологічного менеджменту та офіційної її публікації, розробка уніфікованого українського законодавства щодо стійкого сталого розвитку готельних підприємств базуючись на провідному досвіді Європейського союзу та міжнародних нормативно-правових актів; впровадження екологічної інноваційної робочої поведінки і екологічної поведінки обміну знаннями;

організація кампанії з підвищення обізнаності гостей щодо підходу до сталого екологічного розвитку; впровадження політики використання пластику.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження з теми: «ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У РОБОТУ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ» ми дійшли наступних висновків.

1. Виявлено особливості організації діяльності готельних підприємств, що полягають у багатокомпонентній складній мережі процесів, що містить структурні складові (глобальний готельний менеджмент, стратегічне управління готелями та житлом, операційний менеджмент готелю, відділ номерів у готелі, фінанси та бухгалтерський облік готелю тощо) та визначає суть діяльності готельних підприємств.

2. Досліджено екологічну сертифікацію готельних підприємств, що полягає у сертифікації незалежною третьою стороною або державою, на території якої готель знаходиться і являє собою особливу систему екомаркування для підприємств готельного господарства, часто вказує на відданість його менеджменту цінностям охорони навколишнього середовища та підвищує його привабливість для потенційних клієнтів.

3. Проаналізовано світову практику впровадження екологічного менеджменту у діяльність готельних підприємств, що полягає у тому, що вся світова спільнота стає на захист довкілля і готельна сфера не є винятком. Готелі активно пропагують турботу про природу та здоров'я своїх гостей. Це не лише допомагає захисту навколишнього середовища, а й приваблює заможних клієнтів. Важливим елементом є відкритість готельного підприємства, що дозволяє побудувати довірчі відносини зі споживачем.

4. Визначено сучасний стан та основні показники розвитку екологічного менеджменту на підприємствах готельного господарства, перевагами якого є: економія на ресурсах; зниження водоспоживання; економія електроенергії;

зниження витрат на енергоресурси; зниження витрат на матеріалах, що зазнають вторинної переробки; залучення нових клієнтів за рахунок сприятливої екологічної ситуації; позитивне позиціонування ринку послуг; додаткова можливість реклами готелю; створення репутації для бренду та готелю як соціально відповідальної компанії.

5. Проаналізовано екологічну політику готельних підприємств, що в Україні відзначені знаком «Green Key» Radisson Blu Resort, Буковель, Maison Blanche, с. Митниця, Васильківського району Київської області, Park Inn by Radisson Kyiv, м. Київ, Troyitska Radisson Blu Hotel, м. Київ, Radisson Blu Hotel Podil, м. Київ, InterContinental, м. Київ, що полягають у впровадженні заходів сталого розвитку (на базі цілей сталого розвитку ООН з її принципами відповідального ведення бізнесу та цілями сталого розвитку, встановленими для своїх готелів по всьому світу), серед яких: скорочення викидів вуглекислого газу, зменшення водного сліду на одну зайняту кімнату, використання відновлюваної електроенергії, використання розумних технологій для реалізації стратегії декарбонізації, аналіз викидів в еквіваленті двоокису вуглецю (CO₂e) відповідно до протоколу щодо парникових газів, отриманні сертифікатів сталого сталого будівництва: LEED, BREEAM та EDGE, заходи відповідального споживання, заходи поводження з харчовими відходами, запуск глобальних навчальних електронних модулів з харчових відходів для співробітників, наявність бібліотек здорового способу життя, садів лікарських рослин, ферм, здорових страв з місцевих та органічних продуктів, саун, соляних кімнат, фітобочок.

6. Розроблено пропозиції щодо впровадження екологічного менеджменту у діяльність готельних підприємств України:

1) виокремлення спеціалізованого звіту з діяльності саме готелів української мережі, а Maison Blanche Eko Hotel та Premier Hotel Dnister аналізувати показники діяльності з впровадження екологічного менеджменту та офіційної її публікації, що надасть розширену інформацію щодо показників та ефективності впровадження тих чи інших практик;

2) розробка уніфікованого українського законодавства щодо стійкого сталого розвитку готельних підприємств базуючись на провідному досвіді Європейського союзу та міжнародних нормативно-правових актів, що дозволить підвести діяльність всіх еко-готелів, і готелів, які планують стати екологічними під єдині стандарти і забезпечить контроль на державному рівні;

3) впровадження екологічної інноваційної робочої поведінки і екологічної поведінки обміну знаннями, що дозволить розвивати екологічно орієнтовану поведінку працівників готелю через пройти процес культурної трансформації;

4) організація кампанії з підвищення обізнаності гостей щодо підходу до сталого екологічного розвитку, що дозволить мати вищу частку ринку, прибуток від продажів і задоволеність клієнтів;

5) впровадження політики використання пластику: у номерах (альтернативи пластикових стаканчиків, індивідуальні зручності) у ресторанах та барах (альтернативи пластикових соломинок, окремі порції сніданку), зустрічі та прийоми (альтернативи пластикових пляшок з водою, смаколики), у зонах дозвілля (альтернативи пластикових тапочок, аксесуарів), що дозволить скоротити споживання пластику і дасть результати в економічному та екологічному еквіваленті;

6) створення у готелях Комітетів з охорони здоров'я, безпеки та соціального забезпечення працівників та Комітетів з екологічної освіти та екологічних практик як практика підвищення культурної, психологічної та оздоровчої ініціативи;

7) впровадження інклюзивного лідерства - стилю, що дозволить бути відкритими та доступними лідеру для своїх співробітників та зміцнить внутрішньо колективні стосунки і позитивно вплине на результат екологізації та будь-яких інших практик;

8) впровадження методу «Зеленої сигналізації» - екологічно чисті покупки сигналізують просоціальність споживачів і готовність платити більше за суспільний/екологічний добробут, підвищуючи їхній соціальний статус, -

готельні підприємства зможуть розробляти кращі маркетингові кампанії та залучати більше клієнтів, що дасть економічно вигідні результати;

9) рекомендація зменшення впливу продуктів і обладнання, що використовуються в готелях під лозунгом «розвивати апетит до здорового, сталого, безвідходного харчування», що дасть змогу скоротити об'єми закупівлі продуктів, витрати на доставку, кількість відходів;

10) розробка Хартії здорового та стійкого харчування, зосереджену на трьох цілях:

- боротьба з харчовими відходами,
- захист здоров'я своїх гостей,
- пошук стійких продуктів.

11) використовувати та впроваджувати інновації з будівельними матеріалами: виробництво конструкційних матеріалів, які готелі повинні використовувати, мають бути з максимально низьким вмістом вуглецю, і вони мають підлягати вторинній переробці після закінчення терміну експлуатації; використовувати та впроваджувати інтелектуальні будівлі з інтелектуальною системою управління, що дасть змогу підвищити рівень екологізації готелю та закласти екологічний фундамент на багато років.

Отже, на нашу думку, мета роботи - дослідження концепції екологічного менеджменту і на її основі вироблення конкретних рекомендацій щодо впровадження в роботу готельних підприємств України різних елементів, здатних зробити готельне підприємство екологічнішими і такими, що піклуються про збереження навколишнього природного середовища досягнута у повному обсязі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова А. Г., Мирошник Ю. А. Екотренд в сфері гостинності: економічні та соціальні аспекти. Ефективна економіка № 5. 2020. с.35-37(дата звернення: 23.04.2023).
2. Аквапоніка.URL:<https://www.perspekta.ua/uk/pages/sistemy-vyrasivania/akvaponika> (дата звернення: 01.05.2023).
3. Бабчинська О.І. Інструменти формування механізму екологічного менеджменту в сучасних умовах. Ефективна економіка, 2020. № 10. 7 с.(дата звернення: 23.04.2023).
4. Баєв В. В., Гагач В. В. Впровадження системи екологічного менеджменту в готельних комплексах як основа поглиблення міжнародних інтеграційних процесів.The 12th International scientific and practical conference “International scientific innovations in human life”. Manchester, United Kingdom. 2022. с. 858 (дата звернення: 23.04.2023).
5. Верес К. О., Рибальченко А. В. Впровадження екологічного менеджменту на готельному підприємстві (на матеріалах ТОВ «Русь Інтернешнл» (Готель «Premier Hotel Rus») : дипломна робота ... бакалавра: 242 Туризм/Анна Володимирівна Рибальченко ; наук. керівник Катерина Олександрівна Верес.Київ. 2019. 96 с.(дата звернення: 15.04.2023).
6. Гідропоніка та гідропоніка: вирощування рослин без ґрунту.URL:
<https://www.jardineriaon.com/uk/%D0%B3%D1%96%D0%B4%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0.html> (дата звернення: 01.05.2023).

7. Дейч М. Є. Екологічний менеджмент: участь громадськості. Вісник економічної науки України №. 1 (40). 2021. с. 87-90.

8. Інтер Континенталь Київ. URL: <https://www.ihg.com/intercontinental/hotels/de/de/kiiev/kbpha/hoteldetail> (дата звернення: 23.04.2023).

9. Коробейникова Я. Бар'єри на шляху впровадження систем екологічного менеджменту в готелях. Прикарпатський національний вісник імені Василя Стефаника. 2022. 458с.

10. Лук'янова О. М. Екологічний менеджмент: конспект лекцій. Харків. 2022. 67 с.

11. Лященко Є. Г. Екологічна сертифікація готелю як інноваційний інструмент підвищення привабливості готельного підприємства. Організаційний комітет. 2019. с. 149.

12. Мезон Бланш Березівка. URL: <https://maison-blanche.com.ua/berezovka/> (дата звернення: 29.04.2023).

13. Мілінчук О. В. Переваги екологічної сертифікації готелів в Україні. Менеджмент в інноваційному розвитку економіки: проблеми та перспективи. 2014. с. 322–323 (дата звернення: 24.04.2023).

14. Офіційний сайт міжнародної організації «Green key». URL: <https://www.greenkey.global> (дата звернення: 24.04.2023).

15. Податковий кодекс України Кодекс України; Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 16.04.2023).

16. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text> (дата звернення: 16.04.2023).

17. Про ліцензування видів господарської діяльності Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>(дата звернення: 16.04.2023).

18. Підтримуйте відповідальну діяльність.URL: <https://serve360.marriott.com/sustain/>(дата звернення: 16.04.2023).

19. Садиби Мезон Бланш. Відпочивайте екологічно.URL: <http://maison-blanche.com.ua/?q=maisonblanche-kiev> (дата звернення: 25.04.2023).

20. Сторінка у мережі Instagram Maison Blanche Еко Hotel.URL: https://www.instagram.com/maisonblanche_ecohotel/(дата звернення: 25.04.2023).

21. Цивільний кодекс України Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 25.04.2023).

22. About Accor.URL: <https://group.accor.com/en/group/who-we-are/about-us> (дата звернення: 15.04.2023).

23. Analysis of hospitality waste generation: Impacts of services and mitigation strategies.URL:<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2666957922000519#bb031>(дата звернення: 19.04.2023).

24. Annual Report and Form 20-F 2022.URL: <https://www.ihgplc.com/en/-/media/ihg/annualreports/2022/annual-report-2022.pdf?la=en&hash=167797C0C5A95078FBBF51E91CB0A7AE>(дата звернення: 23.04.2023).

25. Application Process.URL:
<https://www.greenkey.global/application-process> (дата звернення:
23.04.2023).
26. A safe stay with Ascott Cares.URL:
<https://www.thecavendish-london.co.uk/ascott-cares>(дата звернення:
25.04.2023).
27. Author links open overlay
panel.URL:<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0010880496889737>(дата звернення: 25.04.2023).
28. A Voluntary Environmental Management
System.URL: <https://www.scc.ca/en/standardsdb/standards/5855> (дата
звернення: 11.04.2023).
29. Barriers and drivers of environmental sustainability:
Australian
hotels(Article).URL:[https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-
s2.0-
85107797721&origin=inward&txGid=975bd749ef62f8cdf4dca0064d99e
985](https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85107797721&origin=inward&txGid=975bd749ef62f8cdf4dca0064d99e985)(дата звернення: 16.04.2023).
30. Booking.com Reveals 2017 Sustainable Travel
Intentions, Goals and Considerations.URL:
[https://globalnews.booking.com/bookingcom-reveals-2017-sustainable-
travel-intentions-goals-and-considerations/](https://globalnews.booking.com/bookingcom-reveals-2017-sustainable-travel-intentions-goals-and-considerations/)(дата звернення:
16.04.2023).
31. Booking Radisson Blu Hotel, Kyiv City Centre.URL:
[https://www.booking.com/hotel/ua/radisson-
blu.uk.html?lang=uk&soz=1&lang_changed=1](https://www.booking.com/hotel/ua/radisson-blu.uk.html?lang=uk&soz=1&lang_changed=1) (дата звернення:
19.04.2023).
32. Chinese travelers' preferences for hotel amenities
International Journal of Contemporary Hospitality Management. URL:

<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/IJCHM-09-2016-0511/full/html>(дата звернення: 21.04.2023).

33. Climate change and the hospitality industry. URL: <https://sustainablehospitalityalliance.org/our-work/climate-action/> (дата звернення: 10.04.2023).

34. Commitment Our ambition? Wherever we are, open new ways towards positive hospitality. URL: <https://group.accor.com/en/commitment>(дата звернення: 10.04.2023).

35. EMAS Home: Umweltmanagementsystem EMAS. URL: <https://www.emas.de/>(дата звернення: 16.04.2023).

36. Emissions Gap Report 2022. URL: <https://www.unep.org/resources/emissions-gap-report-2022> (дата звернення: 25.04.2023).

37. Green Globe. URL: <https://www.greenglobe.com/> (дата звернення: 17.04.2023).

38. Green Key Toolbox <https://www.greenkey.global/green-key-toolbox-1> (дата звернення: 17.04.2023).

39. Green Human Resource Management Practices Among Palestinian Manufacturing Firms- An Exploratory Study. URL: https://www.researchgate.net/publication/331529738_Green_Human_Resource_Management_Practices_Among_Palestinian_Manufacturing_Firms- An_Exploratory_Study (дата звернення: 17.04.2023).

40. Green innovation and organizational performance: The influence of big data and the moderating role of management commitment and HR practices. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0040162517315226>(дата звернення: 17.04.2023).

41. Harvey, G., Williams, K., & Probert, J. Greening the airline pilot: HRM and the green performance of airlines in the UK.

International Journal of Human Resource Management, 24(1).2013.152-166.URL: <https://doi.org/10.1080/09585192.2012.669783> (дата звернення: 16.04.2023).

42. Hospitality 304: Hotel & Lodging Management & Operations.URL: <https://study.com/academy/course/hotel-lodging-management-operations.html#information> (дата звернення: 25.04.2023).

43. Hotel energy solutions (HES).URL: <https://www.unwto.org/hotel-energy-solution>(дата звернення: 11.04.2023).

44. Hotel Sustainability: 27 Statistics Illustrating the Growth of ESG in the Hotel Industry URL: <https://hoteltechreport.com/news/hotel-sustainability-statistics> (дата звернення: 11.04.2023).

45. International 2020 SERVE 360 REPORT Sheraton.URL: <https://serve360.marriott.com/wp-content/uploads/2020/12/2020-Serve360-Report.pdf> (дата звернення: 11.04.2023).

46. ISO 14001 and related standards Environmental management.URL:<https://www.iso.org/iso-14001-environmental-management.html>(ата звернення: 13.04.2023).

47. J. Chou Hotels' environmental policies and employee personal environmental beliefs: interactions and outcomes.URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0261517713001477>(дата звернення: 22.04.2023).

48. Laguna Lodge Activities.URL: <https://www.lagunatoruguero.com/activities.html> (дата звернення: 22.04.2023).

49. La Meridien.URL: <https://le-meridien.marriott.com/> (дата звернення: 29.04.2023).

50. Learn About Environmental Management Systems.URL: <https://www.epa.gov/ems/learn-about-environmental-management-systems#:~:text=An%20Environmental%20Management%20System%20>(дата звернення: 29.04.2023).
51. M. Lenzen, Y.-Y. Sun, F. Faturay, Y.-P. Ting, A. Geschke, A. Mali The carbon footprint of global tourism.2018.URL: <https://www.nature.com/articles/s41558-018-0141-x> (дата звернення: 25.04.2023).
52. Maison Blanche Ecohouse.URL:https://www.booking.com/hotel/ua/maison-blanche-mytnytsya.uk.html?lang=uk&soz=1&lang_changed=1(дата звернення: 25.04.2023).
53. Nadia A. Tzschentke, David Kirk, Paul A. Lynch Going green: Decisional factors in small hospitality operations.URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0278431907000497> (дата звернення: 13.04.2023).
54. Park Inn by Radisson Kyiv Troyitska.URL: <https://www.booking.com/hotel/ua/park-inn-by-radisson-trouitska-kyiv.ru.html> (дата звернення: 26.04.2023).
55. Prathima and Misra The Green Revolution in Human Resource Management.URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/The-Green-Revolution-in-Human-Resource-Management-Prathima-Misra/d7ec41b0a9e06f81eb3b057afe3914584d482297> (дата звернення: 26.04.2023).
56. Premier Hotel Dnister.URL: <https://www.booking.com/hotel/ua/dnister.uk.html> (дата звернення: 26.04.2023).

57. Pure water, clean coasts, safety and access for all.URL: <https://www.blueflag.global/>(дата звернення: 25.04.2023).
58. Radisson Blu Hotel, Kyiv Podil City Centre.URL: <https://www.radissonhotels.com/en-us/hotels/radisson-blu-kyiv-podil?cid=a:se+b:gmb+c:emea+i:local+e:rdb+d:eerut+h:UAIEVPOD>(дата звернення: 25.04.2023).
59. Radisson Blu Resort, Bukovel.URL: <https://www.radissonhotels.com/uk-ua/hotels/radisson-blu-resort-bukovel>(дата звернення: 25.04.2023).
60. Radisson Blu Resort Bukovel.URL: https://www.booking.com/hotel/ua/radisson-blue-resort-bukovel.uk.html?lang=uk&soz=1&lang_changed=1(дата звернення: 25.04.2023).
61. Radisson Hotel A reflection of the earth in a water drop, which is sitting on a leaf Health & Safety.URL: <https://www.radissonhotels.com/uk-ua/health-safety/20-step-protocol>(дата звернення: 25.04.2023).
62. Rahman I.et al. How “green” are North American hotels? An exploration of low-cost adoption practices.URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0278431911001526> (дата звернення: 16.04.2023).
63. Responsible Businessreport.URL: <https://media.radissonhotels.net/image/responsible-business--corporate-use-only/miscellaneous/16256-142211-m24124161.pdf>(дата звернення: 16.04.2023).
64. Soyon Paek a, Qu Xiao a, Seoki Lee b, Haiyan SongDoes managerial ownership affect different corporate social responsibility dimensions? An empirical examination of U.S. publicly traded hospitality firms.URL:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0278431912001600>(дата звернення: 16.04.2023).

65. Standardization of Environmental Management System.URL:

<https://www.environmentalpollution.in/environment/standardization-of-environmental-management-system/138#:~:text=BS%207750%3A,%2C%20practices%2C%20objectives%20and%20targets> (дата звернення: 16.04.2023).

66. The ANSI National Accreditation Board (ANAB).URL: <https://anab.ansi.org/> (дата звернення: 16.04.2023).

67. The Blue Angel and Globus Baumarkt on tour together.URL: <https://www.emas.de/was-ist-emas>(дата звернення: 17.04.2023).

68. The Hidden Gem of Siwa.URL: <https://www.adreameallal.com/adrere/the-eco-lodge-egypt-siwa/>(дата звернення: 25.04.2023).

69. Transforming Tourism for Climate Action.URL: <https://www.unwto.org/sustainable-development/climate-action>(дата звернення: 25.04.2023).

70. Trip Advisor Global Study Reveals Traveler Spending and Accommodation Profitability Expected To Rise in 2013.URL:<https://ir.tripadvisor.com/news-releases/news-release-details/tripadvisor-global-study-reveals-traveler-spending-and>(дата звернення: 25.04.2023).

71. Umweltmanagement.URL:https://variso.de/umweltmanagement-iso-14001/?gclid=CjwKCAjwrpOiBhBVEiwA_473dDN-OfLSXlk14SFUEL5oaTw75pYJMPUT2KqoohZIJgBG0HMnRzdDixocF-oQAvD_BwE(дата звернення: 25.04.2023).

72. Umwelt nachhaltig nutzen, Effizienz steigern – EMAS, das Gütesiegel der EU.URL: <https://www.emas.de/was-ist-emas>(дата звернення: 25.04.2023).
73. Unser Engagement.URL: <https://www.romantikhoteles.com/de/hoteles/romantik-hotel-muottas-muragl/> (дата звернення: 25.04.2023).
74. With planet 21, accor aims to provide a positive hospitality experience.URL: <https://all.accor.com/gb/sustainable-development/index.shtml> (дата звернення: 13.04.2023).
75. Zhe Ouyang Environment management in the hotel industry: does institutional environment matter?.URL:<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0278431917308095>(дата звернення: 25.04.2023).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А. Філософія екологічного менеджменту готелю

ДОДАТОК Б. Дислокація готелів, що мають маркування «Green key»

Додаток В. 7 готелів, відзначених у Україні знаком «Green Key»

Green Key

7 готелів, відзначених в Україні знаком «Green Key»

ГОТЕЛІ	
✓	Radisson Blu Resort, Буковель
✓	Maison Blanche, с. Митниця, Київська область
✓	Ecohouse Hotel Galera, м. Київ
✓	Park Inn by Radisson Kyiv, м. Київ
✓	Troyitska Radisson, м. Київ
✓	Radisson Blu Hotel Podil, м. Київ
✓	InterContinental, м. Київ

ДОДАТОК Г. Мета та цілі власників готельної мережі Accor Hotels.

Ми Accor

Наше **керівництво** сміливе. Наша гнучкість процвітає завдяки **відкритим інноваціям**, і ми приймаємо нове, чи то різноманітність, тенденції чи виклики. Оскільки зміни прискорюються, ми постійно вдосконалюємо наше бачення гостинності заново, вдосконалюємо те, як ми використовуємо простір і ділимося зі світом.

Ми є далекоглядним партнером, який виконує непохитні зобов'язання завдяки найдиверсифікованішій і найефективнішій **інтегрованій екосистемі гостинності**. Наші інструменти, що визначають галузь, каталізують стабільне **зростання**, стимулюють ефективність і цінність. Наш глобальний масштаб і спеціалізований досвід дають змогу тим, з ким ми працюємо.

Гостинність Accor — це в основному **люди**, і наш успіх залежить від наших Heartists®, які забезпечують найкраще обслуговування, зустріч і турботу про наших гостей. З людьми в серці наш світ розширюється. Наша культура плекає розширення можливостей і вітає кожного з відвертістю.

Ми на 100% віддані **принципам сталого розвитку**, а в центрі нашої роботи – люди. Таким чином, ми прагнемо зробити суттєвий вплив, відкриваючи досвід життя та формуючи гостинність завтрашнього дня - разом з усіма нашими зацікавленими сторонами: Heartists®, власниками, партнерами, гостями та спільнотами.

ДОДАТОК Д. Екологічні зобов'язання Accor Hotels

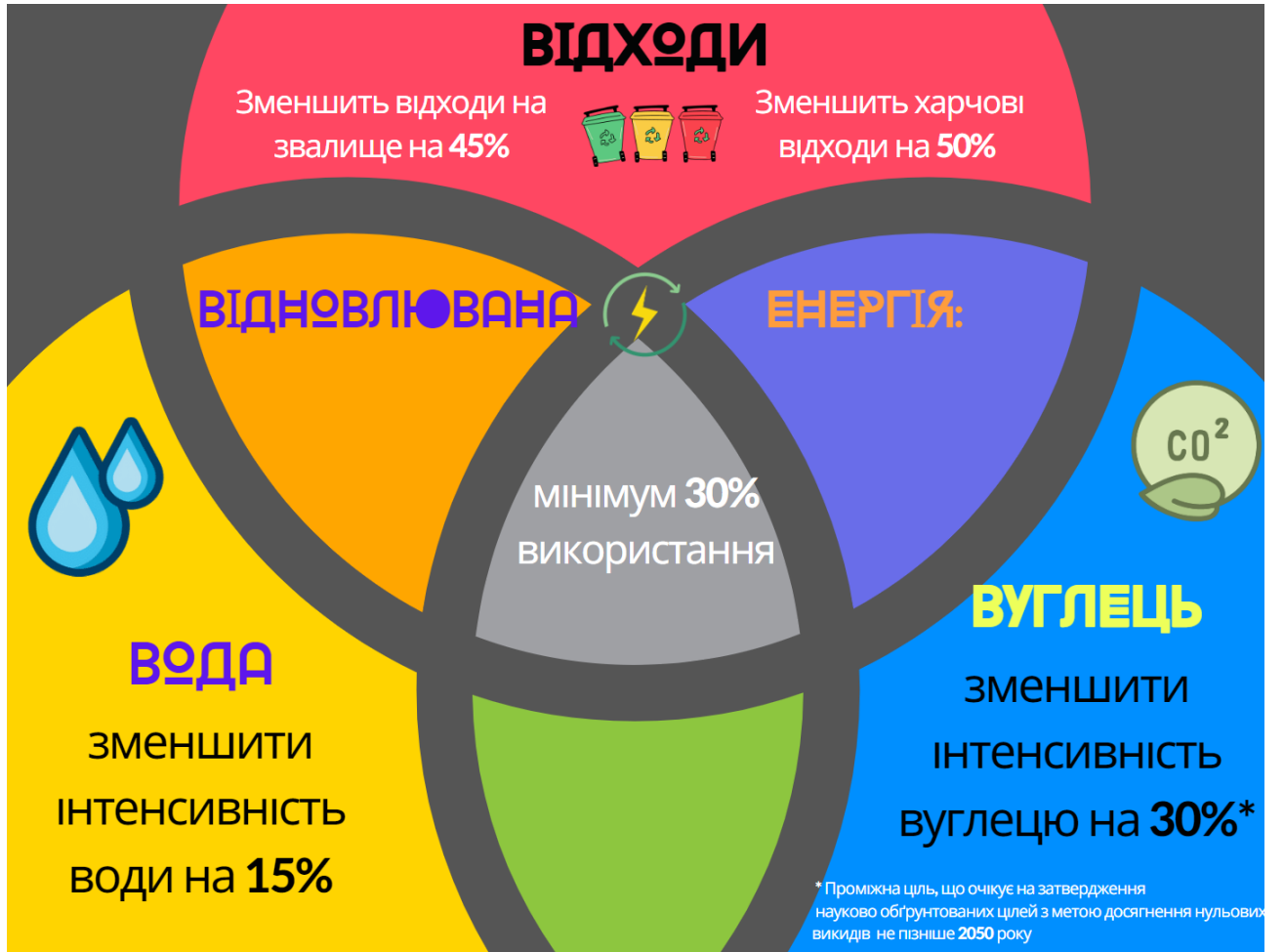
Наші зобов'язання:

- бути **інклюзивною компанією** та забезпечувати добробут наших людей
- заохочувати **наших гостей** бути мультиплікаторами позитивних наслідків наших дій
- встановити тривалі відносини з **нашими партнерами**, які поділяють наші зобов'язання та працюють з нами над створенням інноваційних рішень, які мають позитивний вплив
- працювати рука об руку з місцевими **громадами**, тому що наші зобов'язання не закінчуються біля дверей готелю

Нарешті, через зростаючий тиск на навколишнє середовище та в світлі пріоритетів розвитку Групи ми вирішили приділити особливу увагу двом конкретним питанням:

- здорове та стійке **харчування** із заборонаю харчових відходів
- переходити до вуглецево-нейтральних **будівель**

ДОДАТОК Е. Екологічні цілі Marriott International.

ДОДАТОК Ж. Сім категорій щодо зменшення харчових відходів з аналізу громадського харчування Vizzoto, Testa та Iraldo (2021) з виділенням сім категорій

ДОДАТОК Й. Показники мережі готелів RHG за 2022 р.

ДОДАТОК К. Відповідальне споживання RHG.

71%

of our hotels have a recycling program in place

31%

waste diverted from landfill

Eliminating Single Use Plastics

78%

hotels using soap dispensers in public washrooms

44%

hotels using soap dispensers in guest bathrooms

75%

eliminated single use plastic straws

45%

eliminated single use plastic water bottles

ДОДАТОК Л. Сертифікат Green Key Maison Blanche Eko Hotel

GK05530
issued March 2021

International Environmental Award

Green Key

is awarded to

Maison Blanche Ecohouse Hotel, Berezovka, Ukraine

The International Green Key Jury 2021 has identified enormous efforts made at Maison Blanche Ecohouse, Berezovka, E40, Zhytomyrs'ka street, 14-a, Makarov district, Berezovka village, Kyiv Oblast, 08032, to promote sustainable tourism and to contribute to the prevention of climate change fulfilling the Foundation for Environmental Education Green Key Program criteria, at its 28th year, and awards it **Green Key** eco-label.

Green Key Award is the leading standard for excellence in the field of environmental responsibility and sustainable operation within the tourism industry. This prestigious eco-label represents a commitment by businesses that their premises adhere to the strict criteria set by Foundation for Environmental Education International.

**Ecological Initiative NGO, Kyiv,
Mayakovskovo av., 4-B, off. 85,
067 715 6281, vnrs68@gmail.com**

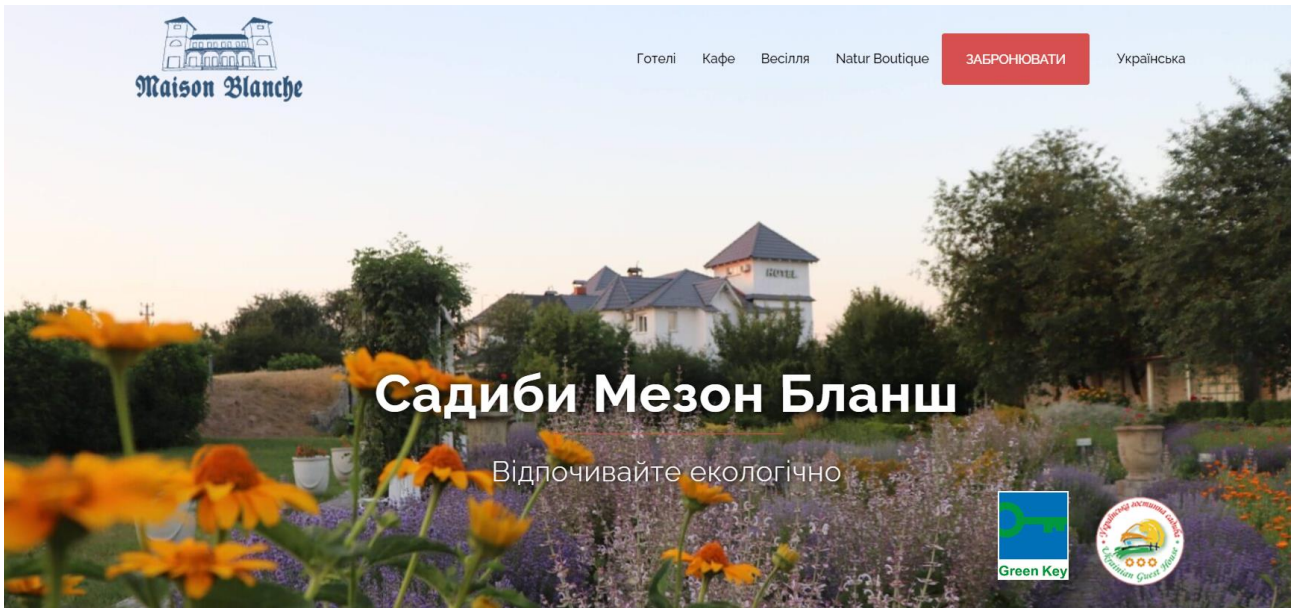

Expires April 2022
Dr. Victoria Radchenko
National Green Key operator

**Green Key is an eco-label awarded to more than 3200 establishments in 65 territories worldwide
Green Key is a programme of the Foundation for Environmental Education (FEE International),
implemented in the frame of The 2030 Agenda for Sustainable Development and
UN Sustainable Development Goals www.greenkey.global**

ДОДАТОК М. Сторінка у мережі сайту Maison Blanche Eko Hotel

ДОДАТОК Н. Сторінка у мережі Instagram Maison Blanche Eko Hotel

The screenshot shows the Instagram profile for 'maisonblanche_ecohotel'. At the top, the Instagram logo is on the left, a search bar with 'Поиск' in the center, and buttons for 'Войти' and 'Зарегистрироваться' on the right. The profile header includes the name 'maisonblanche_ecohotel', a 'Подписаться' button, and an 'Отправить сообщение' button. Below this, statistics show 275 publications, 1 257 followers, and 203 following. The bio identifies the account as 'uaЕкоготелі Мезон Бланш, Україна', listing services like a hotel, cafe, spa, and shop, along with contact information for 'naturboutique.organic' and 'booking.com'. A link 'linktr.ee/maisonblanche_ecohotel' is provided. A row of seven category icons follows: 'Відгуки' (Reviews), 'СПА', 'Меню', 'Березівка', 'Весілля' (Weddings), 'Гості' (Guests), and 'Митниця' (Tax office). At the bottom, navigation tabs for 'ПУБЛИКАЦИИ', 'REELS', and 'ОТМЕТКИ' are visible. The main content area shows a grid of posts, with the first one being a green banner for 'РОМАНТИЧНИЙ ВІКЕНД у садибі Мезон Бланш' and the second a post about 'ВЕСІЛЛЯ' (Weddings).

ДОДАТОК П. Відділ Natur Boutique Maison Blanche Eko Hotel

Готелі Кафе Весілля Natur Boutique

ЗАБРОНЮВАТИ

Українська

Відділ Natur Boutique

Натур Бутік – перший в Україні магазин органічних продуктів, а також постачальник продуктів харчування для кафе і миючих для Мезон Бланш.

Обирайте органічні продукти, натуральні оздоровчі засоби, косметику і миючі у відділах Натур Бутік у садибі Мезон Бланш Митниця.

ДОДАТОК Р. Maison Blanche Eko Hotel на сайті Booking

Шукати

Місце / назва помешкання:

Дата заїзду

Дата виїзду

2 дорослих · 0 дітей · 1 номер

Я подорожую у справах

[Шукати](#)

Готель Помешкання для стійкого туризму

Maison Blanche Ecohouse

Lenina Street, 2, Митниця, 08643, Україна –

[Хороше розташування – показати карту](#)

[Показати на карті](#)

[Забронювати зараз](#)

Ми повертаємо різницю у ціні

Також до кваліфікаційної роботи бакалавра додаються:

- відгук наукового керівника;**
- рецензія зовнішнього фахівця;**
- ксерокопія опублікованої статті або тез конференції за тематикою роботи із зазначенням вихідних даних (у разі наявності).**
- електронна копія роботи на CD-диску з типовим ім'ям файлу:
prizvysche2021bacalavr.rtf;**

Зазначені документи вкладають у конверт, який приклеюється на жорсткій обкладинці в кінці роботи.